

İstanbul Üniversitesi
İktisat Fakültesi
Maliye Araştırma Merkezi Konferansları
51. Seri / Yıl 2008

**2003 TEMEL YILLI TÜKETİCİ FİYAT
İNDEKSİNE İLİŞKİN
DÜŞÜNCELER**

Yrd.Doç.Dr. Sema ULUTÜRK AKMAN

İstanbul Üniversitesi
İktisat Fakültesi
Ekonometri Bölümü

ÖZET

Türkiye İstatistik Kurumu tarafından 2005 yılı Ocak ayından bu yana 2003=100 Tüketici Fiyatları İndeksi hesaplanmakta ve yayınlanmaktadır. Bu çalışmada, söz konusu indeksin hesaplama metodolojisi, kapsadığı mal ve hizmet sepeti ve kullandığı ağırlıklar bakımından değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

ABSTRACT

Turkish Statistical Institute has been calculating and publishing 2003=100 consumer price index from January, 2005 till now. In this study, it is aimed to evaluate this index methodology according to the goods and services and the weights used.

Giriş

Belirli bir ürün fiyatında veya genel olarak bir ürün grubunun ortalama fiyatlarında zaman içinde meydana gelen değişmelere fiyat indeksi denir.

Ülkemizde Türkiye İstatistik Kurumu (eski adıyla Devlet İstatistik Enstitüsü) tarafından Tüketici Fiyat İndeksi ve Üretici Fiyat İndeksi hesaplanmaktadır. Üretici Fiyat İndeksi yerine 2005 yılına kadar Toptan Eşya Fiyat İndeksi hesaplanıyordu.

Tüketici fiyat indeksi, belirli bir sosyo-ekonomik grubun belirli bir hayat standardını koruyabilmesi için harcaması gereken para miktarındaki değişmeleri ortaya koyar. Bilindiği gibi, belirli bir hayat standardını devam ettirebilmek belirli mal ve hizmetlerin tüketilmesine bağlıdır ve tüketilecek bu mal ve hizmetlerin miktarı sabit olmasına rağmen fiyatları zaman içinde değişmektedir. Dolayısıyla, mal ve hizmet fiyatlarında meydana gelecek her değişiklik aynı hayat standardının devamı için harcanması gereken para miktarını değiştirecektir. İşte tüketici fiyat indeksinin hesaplanmasındaki amaç, fiyat değişmelerini bu açıdan değerlendirmektir.

Tüketici fiyat indeksi ile hayat pahalılığında zaman içinde ortaya çıkan değişmeleri tespit etmek amaçlandığından, söz konusu indeksi **hayat pahalılığı indeksi** veya **geçinme indeksi** olarak adlandırmak aslında daha doğru olacaktır¹.

Tüketicilerin ihtiyaç duydukları tüketim maddelerini perakende fiyatları üzerinden satın almaları sebebiyle, bu indeks hesabında, KDV vb. dolaylı vergiler dahil, tüketicilerin karşı karşıya kaldıkları perakende fiyatlar kullanılmaktadır.

Üretici fiyat indeksi ise, belirli bir referans döneminde, ülke ekonomisinde üretimi yapılan ve yurt içine satışa konu olan ürünlerin üretici fiyatlarını zaman içinde karşılaştırarak fiyat değişikliklerini ölçen fiyat indeksidir². Üretici fiyat indeksinde, yurt içinde üretimi yapılan ürünlerin KDV ve benzeri vergiler hariç peşin satış fiyatları dikkate alınmakta ve tarım, avcılık, ormancılık ve balıkçılık sektörlerinde faaliyet gösteren üreticilerin yetiştirip piyasaya arz ettiği ürünlerin ilk el satış fiyatları takip edilmektedir. Üretici fiyat indeksine konu olan fiyatlar üreticinin eline geçen fiyatlardır.

Toptan Eşya Fiyat İndeksi ile Üretici Fiyat İndeksi arasındaki temel fark, fiyat derlenen birimlerde ortaya çıkmaktadır. Toptan eşya fiyat indeksinde fiyatlar, üreticilerin yanı sıra sebze, meyve, balık hali gibi toptan satış noktalarından da derlenmektedir. Öte yandan, toptan eşya fiyat indeksinde derlenen fiyatlara KDV vb. vergiler dahilken; üretici fiyat indeksinde KDV vb. vergileri içermeyen peşin satış fiyatları dikkate alınmaktadır.

Üretici fiyat indeksi, üretici fiyatlarındaki değişimleri ölçtüğünden, tüketicilerin karşı karşıya kaldıkları fiyatlardaki değişimleri gösteren tüketici fiyat indeksine yönelik bir öncü gösterge olarak nitelendirilebilir. Zira, bilindiği gibi, üreticiden çıkan ürünlere ilişkin fiyatlara toptancı ve perakendeci kârı ve vergilerin eklenmesi ile tüketiciye ulaşması söz konusudur. Dolayısıyla, cari dönemdeki tüketici fiyat indeksi, bir önceki dönemin üretici fiyat indeksinden etkilenmektedir.

Biz bu çalışmamızda, yalnızca tüketici fiyat indeksini inceleyecek ve üretici fiyat indeksini çalışmamızın kapsamı dışında tutacağız.

1. Ülkemizde Tüketici Fiyat İndekslerinin Tarihçesi

Ülkemizde fiyat indeksleri konusundaki çalışmalar 1927 yılında başlamış, 20 şehir merkezinden derlenen fiyatlara dayalı hayat pahalılığı indeksi hesaplanarak 1922 yılına kadar geriye götürülmüştür.

1954-1955 yılında memur aile tüketimleri esas alınarak Ankara Şehri Tüketici Fiyat İndeksi oluşturulmuş, planlı kalkınma dönemine geçiş ile birlikte 11 ilde Hanehalkı Gelir ve Tüketim Harcamaları Anketi uygulanarak 1968=100 Bazlı Tüketici Fiyatlar İndeksi hazırlanmış ve yayınlanmıştır.

1973-1974 yılları arasında nüfusu 2000'in altında olan kırsal yerlerde uygulanan Hanehalkı Gelir ve Tüketim Harcamaları Anketi kullanılarak, 5 bölge için Kırsal Tüketici Fiyat İndeksi hazırlanmıştır. 1978-1979 yıllarında da Türkiye genelinde Hanehalkı Gelir ve Tüketim Harcamaları Anketi uygulanarak, 1978-1979=100 Bazlı Kentsel Yerler Tüketici Fiyatları İndeksi hazırlanmış ve 1982 yılından itibaren yayınlanmaya başlamıştır.

1987 yılında Türkiye 5 bölge, kır, kent ve 16 seçilmiş şehir için Tüketici Fiyat İndeksi hesaplamalarına imkân verecek biçimde Hanehalkı Gelir ve Tüketim Harcamaları Anketi yapılmış ve 1987=100 bazlı indeks 1990 yılından itibaren yayınlanmaya başlamıştır.

1994 yılında da yeni bir Tüketici Fiyat İndeksi hazırlama çalışmalarına kır, kent ve seçilmiş 19 il merkezi düzeyinde başlanmış ve 1996 yılında 1994=100 temel yıllık indeksler yayınlanmaya başlamıştır³.

Son olarak 2003 yılını baz alan Tüketici ve Üretici Fiyat İndeksleri hesaplanmakta 2005 yılı ocak ayından itibaren yayınlanmaktadır.

Tüketici fiyat indekslerinin başlıca kullanım alanları;

- makro ekonomik anlamda enflasyonun ölçülmesi ve diğer ülkelerle karşılaştırılması,
- hükümetlerin ekonomik politikalarının belirlenmesi,
- ücretlerin ve fiyatların ayarlanması,
- herhangi bir değer verisinin enflasyondan arındırılması (deflatör olarak kullanılması),
- milli muhasebe hesaplarına gösterge olması,
- fiyat analizlerine gösterge olması,
- ticari faaliyetlerin yönlendirilmesi,
- perakende fiyat ve kira artış tespitlerine gösterge olması biçiminde sıralanabilir⁴.

Başka bir deyişle, tüketici fiyat indeksleri, faiz oranlarından, yatırım kararlarına, ücretlilerin ücret artışlarının belirlenmesinden kira artışlarına kadar ekonomik yaşamın hemen her aşamasında önemli rol oynamaktadır. Dolayısıyla, doğru ekonomik kararlar alabilmek için doğru fiyat indeksini bilmek gerekmektedir.

Fiyat indeksinin ekonomiye ilişkin gerçek durumu yansıtması, indeks hesabında kullanılan metodolojinin yanı sıra, temel yıl ve dikkate alınacak mal ve hizmet sepeti gibi hususların doğru tespit edilmesi ile sağlanabilir.

Fiyat indeksi hesaplanırken dikkat edilmesi gereken en önemli noktalardan biri sabit kabul edilecek esas devre veya temel yıl denilen yılın belirlenmesidir. Zira, tüm indeks hesabı bu yıl üzerine kurgulanmakta ve tüm oranlamalar bu yıla göre yapılmaktadır. Temel yıl seçiminde yapılacak bir hata, bu yılı baz alarak hesaplanan tüm indeksi ve yorumlarını etkileyecek ve yanlış sonuçlara neden olabilecektir.

Temel yıl alınacak yılın öncelikle sakin, konjonktürün çok yüksek veya çok düşük olmadığı, normal kabul edilecek bir yıl olması gerekir. Bir başka deyişle, savaş, kriz, grev gibi ekonomi üzerinde etkili sonuçlar yaratacak olayların yaşanmadığı temsil kuvveti yüksek bir yıl olmalıdır. Öte yandan, temel yılın çok eski bir yıl olarak alınmaması da gerekir⁵.

Bu açıdan bakıldığında, 1973-1974, 1978-1979 ve 1994 yıllarını temel alan indeksleri temel yıl seçimi açısından eleştirebilmek mümkündür. Şöyle ki, 1973 yılı dünya petrol krizinin yaşandığı bir yıl olup, bunun ekonomik sonuçları yalnız ülkemiz üzerinde değil tüm dünya ülkelerinde hissedilmiştir.

1978-1979 yılları ise, ülkemizde benzin, gazyağı, tüpgaz, margarin vb. temel ürünlere ilişkin ciddi sıkıntılarının yaşandığı bir dönemdir.

1994 yılı ise 5 Nisan ekonomik krizi ile hafızalarda yer etmiş bir yıldır. 1994 yılı başında cumhuriyet tarihinin o güne kadarki en büyük cari açığı ve kamu açığı yaşanmış, 1994 yılı Ocak ayında 19 bin TL olan döviz kuru aynı yılın Nisan ayında 38 bin TL seviyesine çıkmış⁶ ve buna bağlı olarak tüm ekonomik dengeler alt üst olmuştur.

Gayri safi milli hasılda % 6,1, yatırım harcamalarında % 29,1 gerileme yaşanmış, tüketim harcamalarındaki gerileme ise gayri safi milli hasıladan daha büyük oranda gerçekleşmiştir. Enflasyon oranı % 106,3'e yükselmiş, uygulanan devalüasyon sonucunda Türk Lirası % 36,9 oranında değer kaybetmiştir⁷.

Ekonomik istikrarı sağlamaya yönelik 5 Nisan 1994 tarihinde alınan kararlar sonucunda işsizlikte yaşanan artış ve yüksek devalüasyonun yanı sıra enflasyonun tekrar üç basamaklı rakamlarla ifade edilmeye başlandığı böylesine bir kriz yılının sabit ve normal bir yıl kabul edilmesi ve daha sonraki yılların bu yıla kıyasla değerlendirilmesi hiç de uygun değildir.

Dolayısıyla, her ne kadar 1973-1974, 1978-1979 yılları iki yıl ortalaması alınarak normalleştirilmeye çalışılmış olsa da yukarıda kısaca değindiğimiz indekslerin temel yıl seçimlerinin eleştiriyeye açık olduğunu söylemek mümkündür. Daha önce de ifade ettiğimiz gibi, temel alınan yıla ilişkin olarak ortaya çıkan sakıncalar bu yılı baz alarak yapılan indeks hesaplarını ve yorumlarını sıkıntıya sokmakta ve yanlış sonuçlara neden olabilmektedir.

2003 yılı bu açıdan bakıldığında normal olarak nitelendirilebilecek bir yıl olup, temel yıl olma özelliği taşıyabilecek bir yıl olarak değerlendirilebilir.

2. Mal ve Hizmet Sepetinin Fiyat İndeksi Hesabındaki Önemi ve 2003 Temel Yıllı Tüketici Fiyat İndeksinin Bu Açıdan Değerlendirilmesi

Fiyat indeksi hesabında baz veya temel alınacak yılın doğru seçilmesi dışında dikkat edilmesi gereken ikinci nokta, indeks hesabında kullanılacak mal ve hizmetlerin neler olacağıdır.

Mal ve hizmet sepeti denilen bu ürün grubunu belirlemek amacıyla 2003 bazlı tüketici fiyat indeksinden önceki indekslerde hane halkı gelir ve tüketim harcamaları anketinden yararlanılmıştır. 2003 temel yıllı indekste ise- diğer tüm indekslerden farklı olarak- 2003 yılı hane halkı bütçe anketinin yanı sıra, turizm anketi, kurumsal nüfus, bireysel harcama anketi ve idari kayıtlar baz alınmıştır⁸.

2003 temel yıllı Tüketici Fiyat İndeksinde, aralarında akrabalık bağı bulunsun ya da bulunmasın aynı konutta veya aynı konutun bir bölümünde yaşayan bir veya birden fazla kişiden oluşan hane halklarının, kurumsal nüfus olarak adlandırılan okul, yurt, otel, çocuk yuvası, huzurevi, hastane, hapisane, kışla ve orduevlerinde yaşayan kişilerin ve bunların yanı sıra, yurt içinde yerleşik olarak ikamet etmeyen turistlerin yaptıkları tüketim harcamaları da ele alınmaktadır⁹. Diğer bir deyişle, 2003 temel yıllı tüketici fiyat indeksi, harcamayı yapan kişilerin uyruğuna ve yurt içinde yerleşik olarak yaşayıp yaşamadığına bakılmaksızın Türkiye'de yapılan tüm tüketim harcamalarını dikkate almaktadır.

Fiyatların bir bölgeden diğerine çok değiştiği, ailelerin tüketim kompozisyonunun da sosyo-ekonomik faktörlere bağlı olarak çok fazla değişkenlik gösterdiği bilinmektedir. Dolayısıyla, bütün ülke ve tüm sosyo-ekonomik grupları kapsayacak tek

bir fiyat indeksi hesaplamak, bu indeksin hangi grubun durumunu yansıttığı anlaşılamayacağından, doğru değildir¹⁰.

Buna rağmen, 2003 temel yılı tüketici fiyat indeksi, herhangi bir coğrafi, demografik veya gelir grubu ayırımına gidilmeden yurt içinde tüketim harcaması yapan tüm bireyleri kapsamaktadır¹¹. Bilindiği gibi ülkemizin adil gelir dağılımı açısından pek de iyi durumda olduğu söylenemez. Dolayısıyla, tüketici fiyat indeksi hesabına konu olacak mal ve hizmet sepetini belirlemede gelir grubu ayırımına gidilmemesi bu indeks açısından bir eksiklik olarak değerlendirilmelidir.

Tüketici fiyatları indeksi, tanımından da anlaşılacağı üzere, **belirli bir kitlenin** tüketimine konu olan mal ve hizmet sepetinin zaman içerisindeki fiyat değişimini yansıtır¹². Dolayısıyla, indeks hesabında kullanılacak mal ve hizmet sepetinin seçimine ilişkin olarak belirli bir kitlenin seçilmesi ve bu kitlenin harcamalarının dikkate alınması gerekir. Burada sözü edilen belirli kitle 2003 indeksinden önceki indekslerde hane halkı olarak alınmış ve bunların tüketim sepetleri incelenmiştir.

2003 indeksinde ise daha önce ifade ettiğimiz gibi, kurumsal nüfus olarak adlandırılan ve gerçekte hane halkı özelliği taşımayan ve okul, yurt, hapisane, otel vb. yerlerde yaşayan tüketicilerin¹³ harcamaları da dikkate alınmıştır.

Hane halkı olarak nitelendirilmeyen bu tüketim birimlerinin, harcama kalemlerini dikkate almak, indeks hesabında kullanılacak mal ve hizmet sepetinin ve madde ağırlıklarının yanlış belirlenmesine yol açabilir. Örneğin, kira harcaması olarak sadece hane halklarının ödediği konut kiralari ele alındığından¹⁴, kiranın payı toplam harcamalar içinde azalmış gibi görünerek, mal ve hizmet sepeti içinde kiranın ağırlığının düşmesine yola açabileceğinden, indeks sonuçlarının farklı çıkmasına neden olabilecektir.

Diğer yandan, yine yukarıda belirttiğimiz gibi, 2003 indeksi turistlerin yaptığı harcamaları da dikkate almaktadır. Oysa, kendi memleketlerinde elde ettikleri gelirleri ile ülkemize tatil amaçlı gelen turistlerin harcamaları, döviz bozdurarak harcama yaptıkları da düşünüldüğünde, bu ülke sınırları içinde yaşayan, bu ülke koşullarında elde ettiği gelirle günlük yaşamını sürdürmeye çalışan tüketicilerin yaptığı harcamalardan şüphesiz farklılık gösterecektir. Dolayısıyla, turistlerin yaptığı harcamaları, tüketici fiyat indeksi kapsamında değerlendirmek doğru bir yaklaşım olarak değerlendirilemez.

2003 indeksinde herhangi bir coğrafi ayırım yapılmadan ülke geneli için tek bir fiyat indeksi hesaplanması tercih edilmiştir. Oysa, tüketici fiyat indeksleri ile, özellikle işçi ve memurlardan oluşan dar gelirli sosyo-ekonomik grupların ele alınması ve bu kesimin daha çok şehirlerde yaşamaları sebebiyle indeksin kentler için düzenlenmesi önerilmektedir¹⁵. Gerçekten de, ülkemizde kullanılabilir fert gelirlerinin yaklaşık % 40'ının maaş ve ücret gelirleri olduğu* dikkate alındığında bu kesimin harcama sepetinin kullanılmasının daha isabetli olacağı açıktır.

* (Çevrimiçi) <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=408>, 18.12.2007.

Öte yandan, tüketici fiyat indeksi kapsamına alınacak mal ve hizmetlerin neler olacağını belirlerken ülkenin gelir dağılımına da bakmak gerekir. Gelir dağılımını ortaya koymak üzere kullanılan en temel ölçü Gini katsayısı olup, en zengin kesimle en yoksul kesimi gelirden aldıkları paylar açısından karşılaştırmayı amaçlar. Gini katsayısı, en zengin kesimin milli gelirden aldığı pay büyürse ya da en yoksul kesimin aldığı pay küçülürse, rakamsal olarak büyür ve bu da gelir dağılımının adaletsiz olduğunu gösterir. Diğer yandan, Gini katsayısı sıfır ile bir arasında değer alan bir katsayıdır. Bu katsayının sıfıra yaklaşması iki kesimin gelirden eşit pay aldığını, dolayısıyla, adaletsizlik bulunmadığını; katsayının bire yaklaşması ise bu iki kesim arasında gelirden alınan pay bakımından büyük farklılık bulunduğu ve dolayısıyla gelir dağılımının adaletsiz olduğunu ifade eder¹⁶.

Ülkemizi gelir dağılımı açısından değerlendirmek amacıyla İstatistik Kurumu tarafından gerçekleştirilen 2005 yılı Gelir Dağılımı Araştırmasının Sonuçlarını inceleyelim.

Tablo 1: 2005 Yılı Gelir Dağılımı Araştırması Sonuçları

	Türkiye	Kent	Kır
Toplam	100.0	100.0	100.0
Birinci yüzde 20 ⁽¹⁾	6.1	6.4	6.1
İkinci yüzde 20	11.1	11.5	11.3
Üçüncü yüzde 20	15.8	16.0	15.9
Dördüncü yüzde 20	22.6	22.6	22.6
Beşinci yüzde 20 ⁽²⁾	44.4	43.5	44.2
Gini Katsayısı	0.38	0.37	0.38

Kaynak: Çevrimiçi: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=408>, 18.12.2007.

Tablodan da görüleceği gibi, nüfusun en yoksul % 20'lik kesimi toplam gelir içinde % 6,1 oranında pay sahibiyken, en zengin % 20'lik kesimin payı % 44,4'dür. Dolayısıyla, diğer yüzdelik dilimleri de dikkate alırsak ülkemizde gelir durumu arttıkça toplam gelirden alınan payın da arttığını söyleyebiliriz.

Ülkemizin gelir dağılımına ilişkin bilgi vermek üzere, Türkiye İstatistik Kurumu'nun Yoksulluk Araştırması Sonuçlarını¹⁷ da dikkate değer buluyoruz. 2006 yılı verilerine göre, 72 milyon 606 bin nüfusa sahip ülkemizde 539 bin kişi açlık sınırının, 12 milyon 930 bin kişi ise yoksulluk sınırının altında yaşamakta olup, yoksulluk oranı % 17,81, açlık oranı ise % 0,74'dür. Diğer yandan, yine aynı araştırmaya göre, 2006 yılı için 4 kişilik bir ailede açlık sınırı 205 YTL, yoksulluk sınırı ise 549 YTL dir.

Her iki rakamın da ülkemiz koşullarında çok düşük değerler olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Türkiye İstatistik Kurumu açlık sınırını belirlerken, gelir durumuna göre toplam 5 dilime ayrılan gruplar içinde en yoksul ikinci gelir grubundaki hanelerin gıda tüketimini ve 2100 kaloriyi sağlayacak minimum beslenme düzeyini dikkate almakta ve bu bağlamda ailelerin ne tükettiği ile ilgilenmemektedir¹⁸. Türk- İş tarafından yapılan araştırmaya göre, 2006 yılı Aralık ayı itibarıyla açlık sınırının 615 YTL, yoksulluk sınırının ise 2 bin YTL olarak açıklandığı¹⁹ düşünülürse, ülkemizde açlık sınırının ve yoksulluk sınırının altında yaşayan insan sayısının Türkiye İstatistik Kurumu'nun verdiği rakamlardan daha fazla olduğu söylenebilir.

Tüm bu anlatılanların sonucunda, adil bir gelir dağılımından söz edilemeyecek olan ülkemizde tüketici fiyat indeksi hesabında tüm gelir grupları için tek bir tüketim sepeti kullanmak gerçeği ne kadar yansıtabilir?

Daha önce de ifade ettiğimiz gibi, tüketici fiyat indeksi ücretlilerin maaşlarının tespit edilmesinde kullanılmaktadır. Dolayısıyla, gerçekte tüketmediği ürünlerin fiyatlarındaki artış oranına göre oluşturulan indekse bağlı olarak belirlenen maaş artışı ücretli çalışanları yaşadıkları, hissettikleri enflasyona karşı koruyabilir mi?

Bu soruların cevabı indeks kapsamında yer alan ürünlerin yani indekse konu olan mal ve hizmet sepetinin incelenmesini gerektirir.

2003 yılı temelli tüketici fiyat indeksi daha önce de ifade ettiğimiz gibi, yurt içinde tüketim yapan -turistler dahil- herkesi ve tüketime konu olan tüm maddeleri kapsamaktadır. Bu durum, ekonominin geneline yönelik fiyat hareketlerini göstermek bakımından tercih edilebilir. Ancak, kapsama alınan madde sayısı arttıkça, maddelerin doğasından kaynaklanan ayrıntılar ortadan kalkmakta ve genel içinde kaybolup gitmektedir.

Örneğin, 2003 yılı temelli tüketici fiyat indeksi kapsamında DVD player, MP3 çalar, cep telefonu, klima, ADSL modem vb. teknolojik ürünler yer almaktadır²⁰. Mal ve hizmet sepetindeki her bir madde için miktar ve kalite değişimleri göz önüne alınarak indeksin sadece fiyat hareketlerini yansıtması istendiğinden²¹, indeks kapsamında yer alan herhangi bir ürünün belirli bir modeline veya türüne göre fiyat derlemesi yapmak gerekir. Başka bir deyişle, ürünün niteliği sabit tutulmalıdır. Bu durum, pirinç, buğday, ekme gibi ürünlerden ziyade çok çeşitli marka, modelde satışı olan ve buna bağlı olarak fiyatları değişkenlik gösteren teknolojik ürünlerde ayrı bir önem kazanmaktadır. Dolayısıyla, DVD player, MP3 çalar, televizyon, bulaşık makinesi, buzdolabı veya cep telefonu gibi teknolojik ürünlerde belirli bir marka ve modelin ele alınıp incelenmesi gerekir. Öte yandan, zaman içinde aynı maddenin fiyatının derlenmesi gerektiğinden tüketim maddesinin markasının, modelinin, ölçü biriminin ve maddeye ilişkin diğer özel bilgilerin fiyat derlemede en önemli unsurlar olduğunu söylemek mümkündür. Böylelikle, fiyat derleyen kişi değişse bile aynı maddenin fiyatının derlenmesi sağlanır²².

Bilindiği gibi, teknolojik ürünlerin fiyatları, ilk piyasaya girdiklerinde yüksek olmakta ve zaman içinde yeni modellerin çıkmasıyla düşmektedir. Sözelimi, henüz birkaç ay önce piyasaya çıkan cep telefonu Motorola RAZR 2'nin fiyatı kısa sürede 825 YTL'den 700 YTL'ye inmiştir. Aynı şekilde DVD player'ların da fiyatları zaman içinde düşmüştür. Teknolojik ürünlerde her altı ayda bir, cep telefonunda ise her üç ayda bir yeni bir modelin piyasa sürüldüğü²³ düşünüldüğünde, bu tür ürünlerde fiyatların nasıl hızla değiştiği daha iyi anlaşılabilir.

2003 bazlı indeks hesaplanırken yerleşim yerlerinden toplanan cari fiyatlar, ağırlıkları ile birlikte değerlendirilip ortalamaları alınarak böylelikle bölge fiyatlarına ulaşılmakta, bölge fiyatlarının da ağırlıklarıyla ortalamalarının alınması sonucunda Türkiye fiyatlarına ulaşılmaktadır²⁴. Dolayısıyla, fiyatların ortalamaları alınırken yüksek fiyatlı ürünlerde yaşanan fiyat düşüşlerinin çok yüksek miktarda gerçekleşmesi durumunda düşük fiyatlı ürünlerdeki fiyat artışlarını gizleyebilmesi sorunu ortaya çıkabilmektedir.

Örnek vermek gerekirse, ücretli bir çalışanın bütçesi açısından her öğün tükettiği ve temel gıda maddesi konumunda olan ekmek fiyatında meydana gelecek bir yükselme büyük önem taşımaktadır. DVD player ise, fiyatı ekmeğe kıyasla daha fazla olan ve bu bütçeye sahip kesim için çok da önemli olmayan, niteliği gereği bir kez alındığında senelerce kullanılacak bir üründür. Ekmek, indeks kapsamında değerlendirilen düşük fiyatlı ürünlerdendir. Rakamsal büyüklüğü düşük olan ekmek fiyatında meydana gelecek artış ile rakamsal değeri büyük DVD player fiyatında meydana gelecek düşüşün indeks üzerinde yaratacağı etki birbirinden farklıdır. DVD player fiyatında gerçekleşecek düşüş, düşük fiyatlı birçok üründe meydana gelecek artışı örtebilecek, gizleyebilecektir. 2003 temel yıllık tüketici fiyat indeksi kapsamındaki teknolojik ürün payının artmış olması sebebiyle bu etkinin daha da fazla hissedildiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Bu anlattıklarımıza örnek teşkil etmesi açısından, ülkemizdeki tüm hanelerde yoğun olarak tüketilen temel gıda maddeleri ile tüm ailelerin bütçelerinde yer almayan ve teknolojisi çok hızlı değişen tüketim maddelerinin fiyatlarına bir göz atmak istiyoruz. Türkiye İstatistik Kurumu'ndan fiyatlarını elde edebildiğimiz bazı ürünler ve bu ürünlere ilişkin 2007 yılı Ocak ve Aralık ayı fiyatları ile Ocak 2007 - Aralık 2007 dönemindeki değişim oranları bir fikir vermesi bakımından aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 2: Seçilmiş Bazı Ürünlerin Ocak-Aralık 2007 Fiyatları ve Değişim Oranları

	2007 Yılı Ocak Ayı Fiyatı (YTL)	2007 Yılı Aralık Ayı Fiyatı (YTL)	Değişim Oranı
Ekmek	1,44	1,69	%17
Bulgur	1,37	1,69	%23
Süt	1,65	1,90	%15
Yoğurt	2,43	2,84	%17
Beyaz peynir	8,94	10,66	%19
Tereyağ	11,73	14,62	%25
Makarna	1,32	1,68	%27
Ayçiçekyağı	3,21	4,13	%29
Limon	1,44	2,35	%63
Bal	13,56	17,35	%30
MP3 çalar	235,39	151,32	- % 36
Kamera	993,25	773,91	- % 22
Printer	147,45	124,66	- % 16
ADSL modem	80,18	64,59	- % 19
İnternet	78,17	60,89	- % 22
Fotoğraf Makinesi	349,04	310,22	- % 18
Televizyon	626,08	446,52	- % 29

Kaynak: Çevrimiçi: http://tuik.gov.tr/tufeapp/Madde_Fiyat_Rapor.do,06.01.2008.

Not: Tabloda yer alan fiyatlar Türkiye geneli fiyatlardır.

Tablodan da görüleceği gibi, temel gıda maddelerinin fiyatları yüksek oranda artsa bile, meydana gelen artış miktarı teknolojik ürünlerde görülen yüksek düşüş miktarı karşısında, düşük kalmaktadır.

Şüphesiz, indeks sepetinde yer alan mal ve hizmetler kendilerine atfedilen ağırlıkları ile hesaba katılmakta ve böylece ürünler arasındaki önem farkı indeks hesabında dikkate alınmış olmaktadır. Ancak, söz konusu ağırlık uygulamasının yukarıda değindiğimiz yüksek fiyatlı teknolojik ürünlerinin fiyatlarındaki düşüşün indeks üzerindeki güçlü etkisini gidermekte ne denli etkili olabileceği tartışılabilir. Özellikle, 2003 temel yıllık tüketici fiyat indeksinde teknolojik ürünlerin kapsamı çok genişlediğinden söz konusu etki daha fazla hissedilir olmaktadır.

Tüketici fiyat indeksi hesaplanırken belirli bir mal ve hizmet sepetini satın alabilmek için harcanması gereken bedelde meydana gelecek değişimi tespit etmek amaçlanır. Başka bir deyişle, aynı sepeti satın alabilmek için geçmişe kıyasla ne kadar daha fazla harcama yapılması gerekir bu belirlenmek istenir.

Dolayısıyla, 2003 yılı temelli fiyat indeksinde olduğu gibi, toplumun tüm kesimlerinin harcamalarını dikkate alarak oluşturulmuş, DVD player, MP3 çalar, klima,

ADSL modem, yurt içi ve yurt dışı turlar, hacca gidiş ücreti²⁵ vb. maddeler içeren ürün sepetinden yola çıkılarak hesaplanmış bir tüketici fiyat indeksini kullanarak ücretlilerin maaş artışını belirlemenin çok da isabetli olmayacağını söylemek isteriz.

Öte yandan, Hacca gidiş ücreti 2003 tüketici fiyat indeksi sepeti içinde yer alan ilginç maddelerdendir. Zira, 2007 yılında ülkemizden hacca giden insan sayısı 70 bin kişi olup, yine aynı yıl için hac maliyeti konaklama yerine bağlı olarak kişi başı 2200 € ile 9000 € arasında değişmektedir²⁶. Yaklaşık olarak 13 milyon kişinin yoksulluk, 550 bin kişinin ise açlık sınırının altında yaşadığı ülkemizde, tüketimi hac kotası nedeniyle 70 bin kişi ile sınırlı olan bir maddenin indeks sepetinde yer alması 2003 bazlı indeks için tartışılması gereken noktalardan biridir²⁷.

Tablo 3: 2005 Yılı Kullanılabilir Fert gelirlerinin Türlerine Göre Dağılımı

Gelir Türleri	Türkiye	Kent	Kır
	%	%	%
Toplam	100.0	100.0	100.0
Maaş ve ücret	39.2	45.6	23.4
Yevmiye	3.3	2.8	4.7
Müteşebbis	28.8	22.2	44.8
Gayrimenkul	2.9	3.6	1.2
Menkul kıymet	2.7	2.9	2.2
Transfer	23.0	22.8	23.6

Not: Toplam gelire izafi kira dahil değildir.

Kaynak: Çevrimiçi: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=408>, 18.12.2007

Tüketici fiyat indeksinin kullanım alanlarından biri herkesin bildiği gibi yıllık maaş ve ücret artışlarıdır. Ülkemizde, Türkiye İstatistik Kurumu tarafından gerçekleştirilen 2005 yılı gelir dağılımı araştırmasının sonuçlarına göre, yıllık kullanılabilir fert gelirlerinin % 39.2'si maaş ve ücret geliri, % 28.8'i müteşebbis geliri, % 23'ü transfer gelirleri, % 5.6'sı mülk geliri, % 3.3'ü ise yevmiye gelirinden oluşmaktadır. Dolayısıyla, kullanılabilir fert gelirleri içinde en önemli pay yaklaşık % 40 olarak ücret ve maaş gelirleridir. Bu da gösteriyor ki, tüketici fiyat indeksi dikkate alınarak belirlenecek olan ücret artışları ülkemiz sınırları içinde yaşayan çok büyük bir kesimin temel gelir kaynağı üzerinde etkili olacaktır.

1994 yılını temel alan tüketici fiyat indeksi ile 410 madde, 598 madde çeşidi kapsanırken 2003 yılını temel alan indeks ile 423 madde ve 710 madde çeşidi kapsamaktadır. Dolayısıyla, 2003 bazlı indeksin kapsamı 1994 indeksine göre daha geniştir.

Aşağıda 1994 ve 2003 yıllarını temel alan tüketici fiyat indekslerinin ana madde grupları ve kapsanan madde sayılarını gösteren tablolar verilmiştir.

Tablo 4: 1994 Temel Yıllı Tüketici Fiyat İndeksi Kapsamındaki Maddelerin Dağılımı

Ana gruplar	Alt Grup Sayısı	Madde Sayısı
Gıda, İçki, Tütün	3	130
Giyim, Ayakkabı	2	73
Konut ve Kira	4	18
Ev Eşyası	6	67
Sağlık	3	13
Ulaştırma	3	24
Eğlence, Kültür	3	31
Eğitim	2	7
Lokanta, Pastane ve Oteller	2	13
Çeşitli Mal ve hizmetler	5	34
	33	410

Kaynak: Toptan Eşya ve Tüketici Fiyatları İndeksi, Sorularla İstatistikler Dizisi 2, DİE Yayını, Yayın No:2016, Ankara, 1997, sf.9.

Tablo 5: 2003 Temel Yıllı Tüketici Fiyat İndeksi Kapsamındaki Maddelerin Dağılımı

Ana Harcama Grupları	Alt Grup Sayısı	Madde Sayısı
Gıda ve Alkolsüz İçecekler	2	120
Alkollü İçecekler ve Tütün	2	12
Giyim ve Ayakkabı	2	72
Konut ve Kira	4	14
Ev Eşyası	6	60
Sağlık	3	16
Ulaştırma	3	27
Haberleşme	3	10
Eğlence ve Kültür	6	42
Eğitim	5	6
Lokanta ve Oteller	2	13
Çeşitli Mal ve Hizmetler	6	31
Toplam	44	423

Kaynak: Tüketici Fiyatları İndeksi ve Üretici Fiyatları İndeksi, Sorularla İstatistikler Dizisi, sf.19, Devlet İstatistik Enstitüsü Yayını, Şubat 2005.

1994 bazlı tüketici fiyat indeksinde 33 alt grup ve 410 madde ve 598 madde çeşidi kapsanırken 2003 Bazlı indekste 44 alt grup ve 423 madde ve 710 madde çeşidi kapsamaktadır²⁸.

Öte yandan, 1994 Bazlı indeks ile, 28 il merkezi ve 7 ilçeden fiyat derlemesi yapılırken, son tüketici fiyat indeksinde ise 81 il ve 72 ilçeden fiyat derlenmektedir²⁹.

1994 ve 2003 bazlı indekslerin ana grup ağırlıklarını da karşılaştırmak istiyoruz.

Tablo 6: 1994=100 Tüketici Fiyat İndeksi Ana Grup Ağırlıkları

Ana gruplar	Ana Grup Ağırlıkları
Gıda, İçki, Tütün	31,09
Giyim, Ayakkabı	9,71
Konut ve Kira	25,80
Ev Eşyası	9,35
Sağlık	2,76
Ulaştırma	9,30
Eğlence, Kültür	2,95
Eğitim	1,59
Lokanta, Pastane ve Oteller	3,07
Çeşitli Mal ve hizmetler	4,38

Kaynak: Toptan Eşya ve Tüketici Fiyatları İndeksi, Sorularla İstatistikler Dizisi 2, DİE Yayını, Yayın No:2016, Ankara, 1997, sf.11.

Tablo 7: 2003 Bazlı Tüketici Fiyat İndeksi Ana Grup Ağırlıkları

Ana Harcama Grupları	Ana Grup Ağırlıkları
Gıda ve Alkolsüz İçecekler	29,42
Alkollü İçecekler ve Tütün	4,67
Giyim ve Ayakkabı	8,09
Konut ve Kira	16,91
Ev Eşyası	6,47
Sağlık	2,71
Ulaştırma	10,42
Haberleşme	4,82
Eğlence ve Kültür	3,60
Eğitim	2,15
Lokanta ve Oteller	5,87
Çeşitli Mal ve Hizmetler	4,87
Toplam	100

Kaynak: Tüketici Fiyatları İndeksi ve Üretici Fiyatları İndeksi, Sorularla İstatistikler Dizisi, sf.19, Devlet İstatistik Enstitüsü Yayını, Şubat 2005.

1994 Bazlı Tüketici fiyat indeksinde gıda, içki ve tütün aynı başlık altında olup aynı ağırlıkla değerlendirilirken, 2003 tüketici fiyat indeksinde gıda ve alkolsüz içecekler ve alkollü içecekler ve tütün biçiminde iki ayrı ana grup yaratılmıştır.

1994 indeksinde % 31,09 olan gıda, içki ve tütün madde grubu ağırlığı, 2003 indeksinde gıda ve alkolsüz içecekler madde grubunda % 29,42, alkollü içecekler ve tütün madde grubunda ise % 4,67 olarak alınmaktadır. Dolayısıyla, gıda, içki ve tütün ana madde grubu iki ayrı gruba ayrılmış ve ağırlıkları da düşürülmüştür. Başka bir deyişle, 1994 indeksinde % 31,09 olan gıda maddeleri ağırlığı % 29,42'ye, yine 1994 indeksinde % 31,09 olan alkollü içki ve tütün mamulleri ağırlığı da % 4,67'ye indirilmiştir. Hal böyle iken, bazı kaynaklarda gıda-alkolsüz içki ve alkollü içki-tütün madde gruplarının ağırlıkları toplanarak 1994 indeksinde % 31,09 olan grup ağırlığının yeni indekste % 34,09'a çıkmış gibi yanlış değerlendirildiği görülmektedir³⁰.

Gıda-alkolsüz içki grubuna mensup maddelere % 31,09, alkollü içki ve tütün grubuna giren maddelere % 4,67 ağırlık uygulandığında bu grubu tek bir başlık altında toplayarak toplam ağırlık % 34,09 olur demek yanlıştır. Zira, ne gıda maddeleri ve alkolsüz içecekler ne de alkollü içki ve tütün mamulleri % 34,09 gibi bir ağırlıkla indeks hesabına dahil edilmiştir. Dolayısıyla, 1994 indeksine kıyasla gıda maddeleri ve alkolsüz içki madde grubunun ağırlığı (% 31,9 - % 29,42) % 2,48 oranında, alkollü içecekler ve tütün madde grubunun ağırlığı ise (% 31,9 - % 4,67) % 27,23 oranında gerilemiştir.

Bilindiği gibi, alkollü içki ve tütün mamulleri ülkemizde en çok fiyat artışı yaşanan ürünlerden olup, özellikle tütün mamulleri alışkanlık ve hatta bağımlılık yaratan ürünler arasında yer almaktadır. Tütün mamulleri tiryakileri bu ürünlerden kolay vazgeçememekte ve bu grup ürünlere bütçelerinde gıdaya eşdeğer önemde yer vermek zorunda kalmaktadırlar. Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre ülkemizde yetişkin erkek nüfusun % 51'i, yetişkin kadın nüfusun ise % 49'u sigara kullanmakta olup, bu oran, 14 yaş altı erkek nüfusta %14, kız nüfusta ise %9'dur³¹. Öte yandan, gelir seviyesi azaldıkça sigara kullanma alışkanlığının arttığı ve özellikle dar gelirli ailelerin bütçeleri içinde sigaranın gıda, eğitim ve sağlık harcamalarından önce geldiği³² de dikkate alındığında, tütün ve alkolsüz içki grubunu gıdadan ayırmak ve ağırlığını % 31,09'dan % 4,67'ye indirmek pek de doğru bir yaklaşım olarak nitelendirilemez.

Tütün ve alkollü içki, yeni bir sınıflama benimsenmesi sebebiyle temel gıda harcamalarını gösteren gıda ve alkolsüz içecekler grubundan ayrılacaksa bile, ağırlığını bu kadar düşürmek doğru olmaz. Bu durum, indeks sonuçlarının daha düşük çıkmasına, dolayısıyla hatalı indeks değerlerine yol açar.

Öte yandan, 2003 indeksinde giyim-ayakkabı, kira, ev eşyası ve sağlık ana harcama gruplarının ağırlığı azalırken, eğitim, eğlence-kültür ve lokanta-pastane-otel gruplarının ağırlıkları ise artmıştır.

Ağırlığı azalan gruplar içinde yer alan kira ve konut harcamaları madde grubunun ağırlığı 1994 indeksinde % 25,80 iken, 2003 indeksinde % 16,91'e düşürülmüştür. Diğer yandan, önceden kendi evinde oturanlar için izafi bir kira değeri hane halkı harcamaları arasında değerlendirilip hesaba alınırken, 2003 indeksinde izafi

kiraya yer verilmemekte ve sadece gerçekten kiracı olanlar tarafından ödenmekte olan gerçek kira değeri dikkate alınmaktadır. Bunun gerekçesi olarak da ülkemizde ev sahibi olma oranının % 60'ın üzerinde olması gösterilmektedir³³.

2003 indeksinin mal ve hizmet sepeti daha önce de ifade ettiğimiz gibi, yalnızca hane halkı tüketim harcamaları anketine göre değil, önceki diğer indekslerden farklı olarak huzurevi, kışla, hastane, hapisane ve yurt gibi kurumsal nüfus olarak adlandırılan kesimin harcamalarının yanı sıra, turizm anketi, bireysel harcama anketi ve idari kayıtlardan yola çıkılarak belirlenmiştir. Bu kadar geniş kapsamlı bir harcama grubunun içinde kira payının, toplam harcamalar içindeki payına bakılarak karar verildiğinden, azalması normaldir ancak, bu azalmayı ailelerden oluşan hane halkları bütçesi için de geçerli saymak yanlıştır. Dolayısıyla, 2003 indeksinde kira, hane halkları açısından olması gerekenden düşük ağırlıkta hesaba katılmaktadır.

Aynı şekilde giyim grubu ağırlığı % 9,35'den % 8,09'a, ev eşyası grubu ağırlığı % 9,35'den % 6,47'ye, sağlık grubu ağırlığı ise % 2,76 dan % 2,71'e gerilemiştir. Buna karşılık, eğlence ve kültür grubunun ağırlığı % 2,95'den % 3,60'a, lokanta ve otellerin ağırlığı ise (pastaneler grup dışına çıkarılmasına rağmen) % 3,07'den % 5,87'ye çıkarılmıştır.

Ağırlığı artan ve azalan grupları karşılaştırdığımızda, başta kira olmak üzere, giyim ve ev eşyası gruplarındaki ağırlıklar azalırken yurt içi ve yurt dışı turlar indeks kapsamına alınarak bu grup ağırlığının artırılması ilginç bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır.

3. 2003 Bazlı Tüketici Fiyat İndeksine Yönelik Diğer Eleştiriler

2003 bazlı tüketici fiyat indeksini, kapsadığı mal ve hizmet bileşimi açısından değerlendirdikten sonra, şimdi de bu indekse yönelik diğer eleştirilerimiz üzerinde durmak istiyoruz.

Tüketici fiyat indekslerinin zaman içinde tüketicilerin tüketim kalıplarında yer alan mal ve hizmet bileşimindeki değişikliklere bağlı olarak yenilenmesi gerekir. Bunun için yeni sepette hangi mal ve hizmetlerin yer alacağı ve madde ağırlıklarının ne olması gerektiği tespit edilir ve buna göre yeni indeks hesaplanır. Bu mal ve hizmet sepeti ve madde grupları için belirlenen ağırlıklar bir sonraki yeni indekse kadar sabit tutulup, bu mal ve hizmet sepetini satın almak için harcanması gereken para miktarında ortaya çıkan artışlar belirlenmeye çalışılır.

Ancak, 2003 temelli tüketici fiyat indeksinde gerek indeks kapsamındaki maddeler gerekse madde ağırlıkları her yılın aralık ayında güncellenmektedir. Her yıl yenilenen tüketim harcamaları anketleri ile yeni bazı ürünlerin indekse girmesine ve bazı ürünlerin de indeks kapsamından çıkarılmasına ve madde ağırlıklarının da yine bu tüketim harcamaları anketi sonuçlarına göre yenilenmesine gidilmektedir³⁴.

Böylelikle, tüketici fiyat indeksinin tanımında yer alan belirli bir mal ve hizmet sepetinin fiyatlarında zaman içinde görülen değişimi diğer deyişle, sadece fiyat hareketlerini ortaya koyma amacı ortadan kalkmış olmaktadır. Bu durum, 2003 temelli tüketici fiyat indeksinin 2003 temelli indeks olarak adlandırılmasını da sakatlamaktadır. Zira, her yıl yenilenmekte olan bu indeksin, Laspeyres formülü ile hesaplanması

sebebiyle, sadece ilk olarak hesaplandığı ve oranlamaların 2003 yılına göre yapıldığı 2004 yılı dışında, 2003 yılını temel alır tarafı da bulunmamaktadır.

2003 bazlı tüketici fiyat indeksinde her yıl aralık ayında indeks kapsamına alınan mal ve hizmet sepeti ile madde ağırlıklarının güncellenmesi sonucunda fiyatları derlenen ürünler ve bu ürünlerin ağırlıkları da değişmekte ve bu sebeple hesaplanan indeks yalnızca belirli bir yıl içinde karşılaştırılabilir olma özelliği taşımaktadır. Diğer deyişle, indeks kapsamındaki ürünler ve ağırlıklar yıldan yıla değiştiğinden çeşitli yıllar için hesaplanan fiyat indekslerini birbiri ile karşılaştırmak mümkün olamamaktadır.

Öte yandan, “2003 indeksinin 2003 yılında belirlenen mal ve hizmet sepeti ve madde ağırlıklarının kullanılarak Laspeyres formülü ile hesaplandığı ve madde sepeti ve ağırlıklarının her yıl sonunda güncellenmesi ile birlikte serinin **Zincirleme Laspeyres formülü** ile devam ettirildiği”³⁵ belirtilmektedir.

2003 yılını temel alan bir sabit esaslı indeksin Zincirleme Laspeyres İndeks formülü ile devam ettirilmesi bu indeksin sabit esaslı olma özelliğini tamamen ortadan kaldırır. Zira, sabit esaslı indekslerde cari dönem fiyatları, zincirleme indeksde olduğu gibi bir önceki yıl değil, 1994=100 indeksinde olduğu gibi³⁶ sabit kabul edilen yıl fiyatlarına oranlanmaktadır.

Diğer yandan, sabit esaslı indeks hesabında **sabit esaslı Laspeyres formülü** kullanılmalıdır. Bunun için cari dönem fiyatlarının sabit kabul edilen yıl ağırlıkları ile çarpılması ve çıkan sonucun sabit kabul edilen yıl fiyatları ile ağırlıklarının çarpımına bölünmesi gerekir. İndeksin sabit esaslı olma özelliğinin devam etmesi için her yıl aynı işlemin tekrar ettirilmesi ve bu arada ürün sepetinin ve madde ağırlıklarının sabit kabul edilen yıl değerleri olarak sabit tutulması gerekir.

Son tüketici fiyat indeksi için, yıl içinde kapsanan ürün sepeti ve madde ağırlıkları yalnızca bir yıl için sabit kaldığından, sadece aynı yıl içinde gerçekleşen aydan aya zincirleme fiyat indeksleri karşılaştırılabilir. Bir önceki yılın aralık ayına ve geçen yılın aynı ayına göre hesaplanan fiyat indekslerini karşılaştırmak aynı ürün sepeti ve ağırlıkları ile hesaplanmadıkları için sağlıklı olmayacaktır.

Sonuç olarak, hesaplanmakta olan bu son tüketici fiyat indeksinin gerek kapsamındaki ürün sepetinin gerekse madde ağırlıklarının her yıl değişmesi sebebiyle 2003=100 tüketici fiyat indeksi olarak adlandırılması teknik açıdan doğru değildir.

Öte yandan, hesaplanan son indekste yıl içinde de ürün sepetinde değişiklik yapılabildiğini görüyoruz. Örneğin, 2007 yılı Mart ayında haberleşme grubu madde kapsamında değişiklik yapılmış ve daha önce şehir içi telefon görüşmesi ve telefon kartı ücreti değerlendirmeye alınırken şehirlerarası ve milletlerarası telefon görüşme ücretleri de indeks kapsamına dahil edilmiştir.

Şüphesiz, bu tür değişiklikler indeks sonuçlarını etkilemektedir. Nitekim, 2007 yılı Mart ayında şehir içi telefon görüşmesi fiyatları % 28, telefon kartı fiyatları ise % 25 artmış ve Merkez Bankası tarafından bu artışların enflasyonu göreceli olarak yüksek çıkartacağı ifade edilerek bu yönde bir uyarıda bulunulmuştur³⁷. Oysa, daha önce indeks kapsamında yer almayan şehirlerarası telefon görüşmesi fiyatlarında % 55 ve milletlerarası telefon görüşmeleri fiyatlarında ise % 57 oranında indirim yapılması bu beklentiyi geçersiz kılmış ve haberleşme grubu fiyat indeksi yeni kapsama alınan telefon görüşmelerindeki indirimlerin etkisiyle % 0,50 gerilemiştir³⁸. İndeks sepetinde

yıl ortasında yapılan bu değişikliğin duyurulmaması, Merkez Bankası tarafından yapılan Mart ayı enflasyon öngörüsünü başarısız kılmıştır.

Bu tür uygulamalar, indeks kapsamında başka zamanlarda da değişiklik yapılabileceği inancına yol açtığından indekslerin güvenilirliğini zedeleyen unsurlardır.

Bir kez daha ifade etmek isteriz ki, fiyat indeksleri hesaplanırken kullanılan mal ve hizmet sepetinin zaman boyunca sabit tutularak korunması, herhangi bir maddenin piyasadan kalkması, gramajının değiştirilmesi gibi durumlar olması halinde de en yakın bir başka maddenin onun yerine ikame edilmesi gerekir.

Madde tanımının marka, model, ölçü birimi ve maddeye ilişkin diğer özel bilgilerden hareketle ayrıntılı biçimde yapılması ve bu tanıma sadık kalınarak hep aynı nitelikteki ürünün fiyatının derlenmesi gerekmektedir. Zira, fiyat indeksi hesabında amaç, **belirli bir mal ve hizmet sepetini** satın alabilmek için harcanması gereken tutarda zaman içinde ortaya çıkan değişimi tespit etmektir. Başka bir deyişle, mal ve hizmet sepetini sabit tutarak yalnızca fiyatlarda meydana gelen değişmeyi belirlemek hedeflenir.

Hal böyle iken, hesaplanmakta olan son indeksde hem her yıl Aralık ayında indeksin kapsadığı ürün bileşimi ve ağırlıkları değişmekte, hem de 2007 Mart ayında haberleşme grubunda olduğu gibi yıl içinde de sepette değişiklik yapılabilmektedir. Sonuç olarak, bu durum gerek toplum gerekse iş çevreleri üzerinde indeksin doğruluğuna yönelik güven sorunu oluşmasına yol açmaktadır.

Diğer yandan, hesaplanan son fiyat indeksinin, gerek mal ve hizmet sepetinin gerekse madde ağırlıklarının her yıl değişmesi sonucunda hafızası bir yıl ile sınırlı kalmaktadır. Oysa, fiyat indeksleri başta akademik çalışmalar olmak üzere birçok alanda kullanılmakta olup, araştırmacılar **gerçekten** belirli bir yılı temel alan sabit esaslı indekslere ihtiyaç duymaktadır. Söz konusu olan son tüketici fiyat indeksi hariç, bugüne kadar hesaplanan tüm fiyat indeksleri hem sabit esaslı hem değişik esaslı (zincirleme) olarak hesaplanmış ve yeni bir yılı temel alan yeni bir indekse geçilse bile eski indeks hesaplanmaya devam edilmiştir. Böylelikle, bir anlamda yeni indeks için bir geçiş dönemi yaratılmış olmaktadır.

Nitekim, 1978 ve 1979 yıllarını temel alan tüketici fiyat indeksi, daha sonra 1987 yılını temel alan indeks devreye girmiş olmasına rağmen hesaplanmaya ve yayınlanmaya devam etmiştir. Keza, 1987 tüketici fiyat indeksi de 1994 indeksine geçilmesine rağmen hesaplanıp yayınlanmıştır.

2003 temelli indeksin devreye girmesiyle beraber 2005 yılı aralık ayına kadar düzenli olarak hesaplanarak yayınlanmakta olan 1978,1979 ve 1987 indekslerine son verilmiştir.

1994 yılını baz alan indeks için durum biraz farklıdır. Halen kâğıt üzerinde 1994 yılını temel alan bir indeks bulunmakla birlikte, indeksin 2006 yılı Ocak ayından itibaren hesaplanış biçimi ilginçtir.

Bilindiği gibi, son tüketici fiyat indeksi 2005 yılından beri hesaplanmakta ve yayınlanmaktadır. Bundan önceki 1994 bazlı fiyat indeksinin hesaplanmasına ise 2005 yılı Aralık ayında son verilmiştir. Bu tarihten itibaren, 2003 temelli olarak adlandırılan son fiyat indeksindeki değişme oranları 1994 bazlı eski indeks de bu oranda değişirdi

varsayımından hareketle 1994 indeksine yansıtılmakta ve böylelikle bu indeksin devam ettirildiği ifade edilmektedir.

1994=100 indeksinin 2006 yılı Ocak ayından itibaren nasıl sürdürüldüğünü örnek üzerinde gösterelim:

1994 yılına ilişkin son gerçek indeks rakamı 2005 yılı Aralık ayı için hesaplanan 10680,72 değeridir. Bu rakam 2006 yılı Ocak ayı için hesaplanan 2003 bazlı indeksin bir önceki aya göre değişim oranı olan 0,75 değeri ile çarpılmakta ve çıkan sonuç 2005 yılı Aralık ayı indeks değerine eklenmekte, böylelikle de 1994 bazlı indeksin 2006 yılı Ocak ayı indeks rakamının **varsayımsal** değeri olan 10760,84 değerine ulaşılmış olmaktadır. Daha sonra bu varsayımsal değer, 2003 bazlı indeksin Şubat ayı değişim oranı olan 0,22 değeri ile çarpılmakta ve çıkan sonuç Ocak ayı varsayımsal indeks değerine eklenerek 1994 bazlı indeksin Şubat ayı varsayımsal değeri hesaplanmış olmaktadır³⁹.

2003 indeksine göre hesaplanan aylık değişim oranları 1994 indeksi için de geçerli kabul edilmekte ve indeks rakamları bu oranda değiştirilmektedir. Bu sebeple, 2006 ve 2007 yılları için 1994=100 indeksi ile 2003=100 indeksine ilişkin aylık değişim oranları aynı olup bu durum Tablo 7'de görülmektedir.

Tablo 8: 1994 ve 2003 Tüketici Fiyat İndeksleri 2006 Yılı Aylık Değişim Oranları

	1994=100 2006 yılı aylık değişim oranları	2003 indeksi 2006 yılı aylık değişim oranları	1994=100 2007 yılı aylık değişim oranları	2003 indeksi 2007 yılı aylık değişim oranları
Ocak	0,75	0,75	1,00	1,00
Şubat	0,22	0,22	0,43	0,43
Mart	0,27	0,27	0,92	0,92
Nisan	1,34	1,34	1,21	1,21
Mayıs	1,88	1,88	0,50	0,50
Haziran	0,34	0,34	-0,24	-0,24
Temmuz	0,85	0,85	-0,73	-0,73
Ağustos	-0,44	-0,44	0,02	0,02
Eylül	1,29	1,29	1,03	1,03
Ekim	1,27	1,27	1,81	1,81
Kasım	1,29	1,29	1,95	1,95
Aralık	0,23	0,23	0,22	0,22

Kaynak: Çevrimiçi: http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?tb_id=17&ust_id=6, 04.01.2008.

1994 Tüketici Fiyat İndeksi, 2006 yılı Ocak ayından itibaren 2003 Tüketici Fiyat İndeksi değişim oranlarına göre zincirleme olarak devam ettirildiğine göre acaba bu iki indeks birbirine yakın sonuçlar mı vermektedir? Bunu tespit etmek amacıyla, adı geçen iki indeksin ortak sonuçlarının hesaplanarak yayınlandığı tek yıl olan 2005 yılı

değişimlerini karşılaştıralım. Bu amaçla, her iki indeksin sırasıyla, aylık değişim oranları, önceki yılın aralık ayına, önceki yılın aynı ayına göre değişim oranları ve 12 aylık ortalama değişim oranlarına ilişkin olarak düzenlenen tablolar aşağıda verilmiştir:

Tablo 9: 1994 ve 2003 İndeksleri 2005 Yılı Bir Önceki Aya Göre ve Bir Önceki Yılın Aralık Ayına Göre Değişim Oranları

	1994 İndeksi Bir Önceki Aya Göre Değişim Oranı	2003 İndeksi Bir Önceki Aya Göre Değişim Oranı	1994 İndeksi Bir Önceki Yılın Aralık Ayına Göre Değişim Oranı	2003 İndeksi Bir Önceki Yılın Aralık Ayına Göre Değişim Oranı
OCAK	0,87	0,55	0,87	0,55
ŞUBAT	0,34	0,02	1,22	0,57
MART	0,40	0,26	1,63	0,83
NİSAN	1,08	0,71	2,72	1,55
MAYIS	1,08	0,92	3,83	2,49
HAZİRAN	0,46	0,10	4,31	2,59
TEMMUZ	-0,14	-0,57	4,16	2,00
AĞUSTOS	1,03	0,85	5,23	2,87
EYLÜL	1,38	1,02	6,68	3,93
EKİM	1,91	1,79	8,71	5,79
KASIM	1,23	1,40	10,05	7,27
ARALIK	0,43	0,42	10,53	7,72

Kaynak: Çevrimiçi: http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?tb_id=17&ust_id=6, 04.01.2008.

Tablo 10: 1994 ve 2003 İndeksleri 2005 Yılı Bir Önceki Yılın Aynı Ayına Göre 12 Aylık Ortalamalara Göre Değişim Oranları

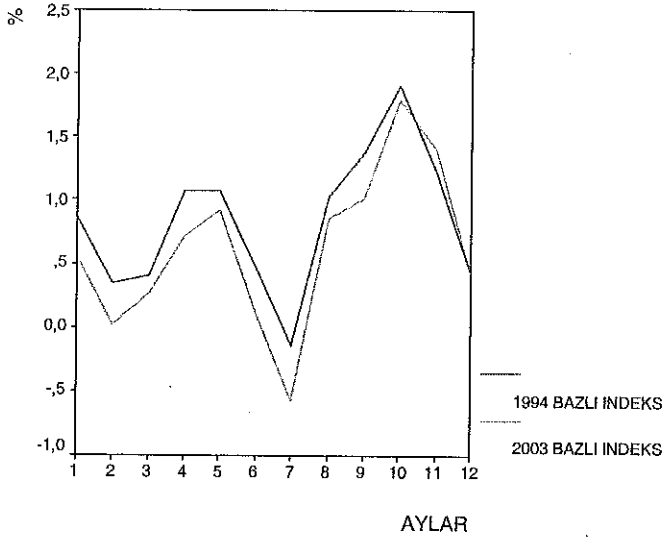
	1994 İndeksi Bir Önceki Yılın Aynı Ayına Göre Değişim Oranı	2003 İndeksi Bir Önceki Yılın Aynı Ayına Göre Değişim Oranı	1994 İndeksi 12 Aylık Ortalamalara Göre Değişim Oranı	2003 İndeksi 12 Aylık Ortalamalara Göre Değişim Oranı
OCAK	9,47	9,23	10,06	8,50
ŞUBAT	9,24	8,69	9,66	8,44
MART	8,72	7,94	9,41	8,40
NİSAN	9,25	8,18	9,34	8,42
MAYIS	10,00	8,70	9,43	8,53
HAZİRAN	10,65	8,95	9,58	8,69
TEMMUZ	10,26	7,82	9,63	8,68
AĞUSTOS	10,75	7,91	9,70	8,64
EYLÜL	11,23	7,99	9,88	8,63
EKİM	10,88	7,52	9,97	8,47
KASIM	10,54	7,61	10,04	8,31
ARALIK	10,53	7,72	10,14	8,18

Kaynak: Çevrimiçi: http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?tb_id=17&ust_id=6.., 04.01.2008.

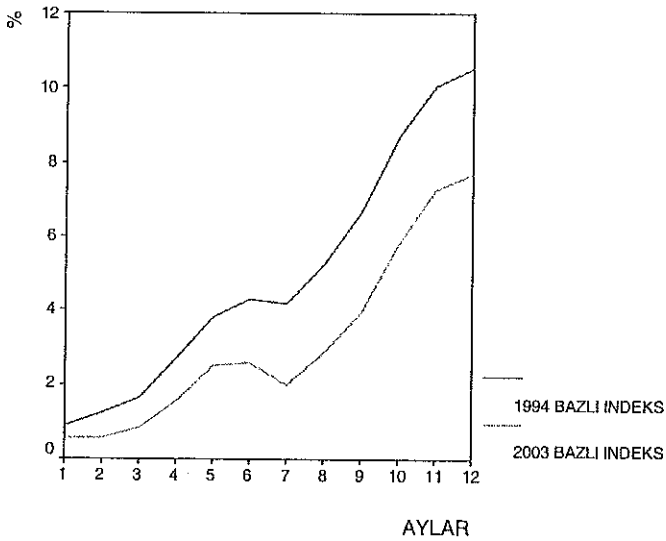
Yukarıdaki tablolardan görüleceği gibi, 1994 yılı indeksi, aylık değişim, bir önceki yılın aralık ayına, bir önceki yılın aynı ayına ve 12 aylık ortalama değişim oranlarına göre daima 2003 indeksi sonuçlarının üzerindedir. 2005 yılı enflasyonunu dikkate aldığımızda, 1994 indeksine göre % 10,53, 2003 indeksine göre % 7,72 çıktığını görüyoruz.

1994 ve 2003 indekslerine ilişkin olarak verilen yukarıdaki tablolardan oluşturulan grafikler aşağıda verilmiştir:

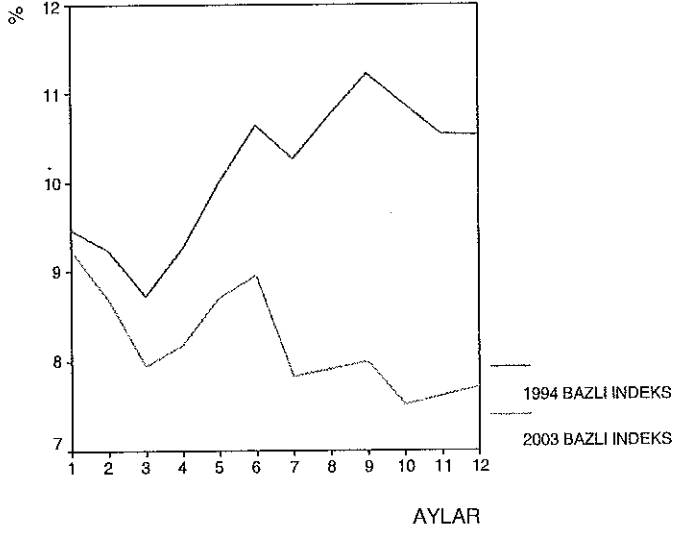
Grafik 1: 1994 ve 2003 İndeksleri 2005 Yılı Aylık Değişim Oranları

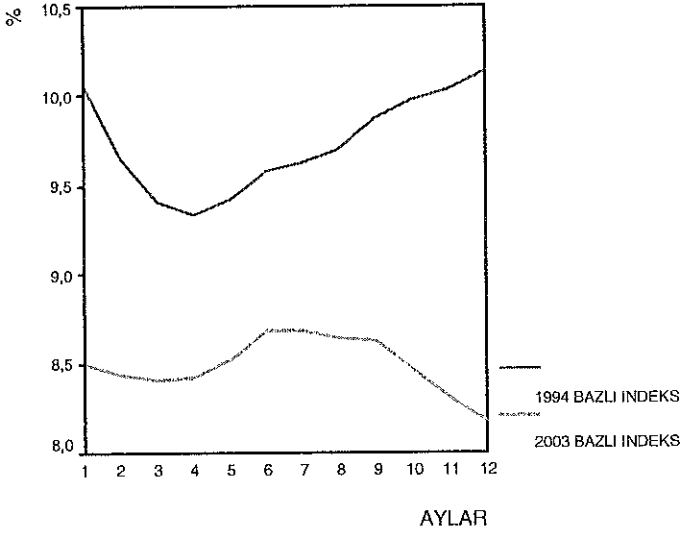
Grafik 2: 1994 ve 2003 İndeksleri 2005 Yılı Bir Önceki Yılın Aralık Ayına Göre Değişim Oranları

Grafik 3: 1994 ve 2003 İndeksleri 2005 Yılı Bir Önceki Yılım Aym Ayına Göre Değişim Oranları

Grafik 4: 1994 ve 2003 İndeksleri 2005 Yılı 12 Aylık Ortalama Değişim Oranları

Yukarıdaki grafikler incelendiğinde, 2003 temelli tüketici fiyat indeksi sonuçlarının 1994 temelli tüketici fiyat indeksi sonuçlarından oldukça farklı ve daima ondan daha düşük olduğu görülmektedir. Bu durumda, değişim oranları sonuçları bakımından aralarında bu denli fark bulunmasına rağmen, 1994 indeksini 2003 indeksinin aylık değişim oranlarından hareketle zincirleme olarak devam ettirebilmenin geçerli hangi varsayıma dayandığını anlayabilmek mümkün değildir.

Öte yandan, tekrar ifade etmek isteriz ki, 1994 bazlı tüketici fiyat indeksi, 410 madde ve 598 madde çeşidini kapsamakta olup gerek kapsanan ürünler ve gerekse madde ağırlıkları açısından 1994 yılı Hane Halkı Gelir ve Tüketim Harcamaları Anketi sonuçlarını dikkate almaktadır. Hesaplanan son fiyat indeksi ise, 423 madde ve 710 madde çeşidini kapsamakta olup daha önce ifade ettiğimiz gibi, 2003 yılı hane halkı bütçe anketinin yanı sıra, turizm anketi, kurumsal nüfus, bireysel harcama anketi ve idari kayıtları dikkate almakta ve harcamayı yapan kişilerin uyruğuna ve yurt içinde yerleşik olarak yaşayıp yaşamadığına bakılmaksızın Türkiye’de yapılan tüm tüketim harcamalarını kapsamaktadır⁴⁰. Öte yandan, 2003 temelli indekste indeks kapsamındaki ürünlerin bileşimleri ve ağırlıkları da her yıl değişmektedir.

Dolayısıyla, söz konusu indeks oldukça farklı mal ve hizmet sepetleri üzerinden farklı ağırlıklarla hesaplandığından, son fiyat indeksi için hesaplanan oranların 1994 bazlı indekse yansıtılması ile bu indeksin devam ettirilmesi mümkün değildir.

1994 bazlı tüketici fiyat indeksinde cari yıl fiyatları 1994 yılı fiyatlarına oranlanmaktayken, 2003 bazlı indekste ise cari dönem fiyatları bir önceki dönem fiyatlarına oranlanmaktadır. Dolayısıyla, birbirinden tümüyle farklı olarak hesaplanan ve farklı anlam ifade eden bu iki indeksin aynı seride toplanması ve farklı şekilde hesaplanmış olan değişim oranlarının 1994 yılını temel alan bir sabit esaslı indekse yansıtılması ve böylelikle bu indeksin devamının sağlanması da asla mümkün değildir.

Kısacası, ülkemizde 1994=100 indeksinin artık gerçek anlamda hesaplanmaması, 2003=100 indeksinde ise her yıl madde kapsamının ve ağırlıklarının değiştirilmesi sebebiyle ülke genelini yansıtan geçerli bir sabit esaslı indeksin bulunmadığını söylemek yanlış olmayacaktır.

Bilindiği gibi, parasal büyüklük ifade eden milli gelir, yatırım, ithalat, ihracat vb. cari fiyatlı serilerin enflasyon etkisinden arındırılması ve böylelikle serilerde yaşanan reel değişimin ortaya koyulması gerekir. Bu amaçla, sabit esaslı indeksler deflatör olarak da kullanılmakta olup birçok akademik çalışmada bu indekslerden deflatör olarak yararlanılmaktadır. Nitekim bu durum, Türkiye İstatistik Kurumu tarafından tüketici fiyat indekslerinin başlıca kullanım alanlarından biri olarak gösterilmektedir⁴¹.

Ancak, 1994 indeksinin 2006 Ocak ayından bu yana bir takım varsayımlar üzerine kurgulanarak hazırlanması sonucunda geçerliliğinin bulunmaması, 2003 indeksinin zincirleme indeks formülü ile hesaplanması sebebiyle aslında sabit esaslı indeks olmaması, 1978,1979 ve 1987 indekslerinin ise 2005 yılı aralık ayından bu yana hesaplanmamaları sonucunda artık ülkemizde deflatör olarak kullanılabilecek geçerli bir sabit esaslı tüketici fiyat indeksi bulunmamaktadır. Bu amaçla kullanılacak tek

kaynak İstanbul Ticaret Odası tarafından yalnızca İstanbul ili için hesaplanan indeksler olmaktadır.

Sonuç

2003 temel yıllık tüketici fiyat indeksi, herhangi bir coğrafi, demografik veya gelir grubu ayırımına gidilmeksizin yurt içinde tüketim harcaması yapan –turistler dahil- tüm bireyleri kapsamaktadır. Bu sebeple, DVD player'dan MP3 çalara, yurt içi ve yurt dışı turlardan, hacca götülen kadar çok geniş bir ürün yelpazesine sahiptir.

Tüketici fiyat indeksleri gerçekte hayat pahalılığını ölçen geçinme indeksleri olup, belirli bir hayat standardının devamı için harcanması gereken para miktarında meydana gelen değişimi saptamayı amaçlar. Ancak, bilindiği gibi ailelerin gelirlerine bağlı olarak hayat standartları ve dolayısıyla tüketim kalıpları arasında çok büyük farklılıklar görülmektedir. O halde, fiyat değişimleri izlenecek hayat standardı hangi gelir grubunun hayat standardı olmalıdır?

Bu konuda, özellikle ülkemiz gibi gelir dağılımı bozuk olan ülkelerde, işçi ve memur gibi dar gelirli olanların hayat standardının ele alınmasının daha doğru olduğu ifade edilmektedir. Nitekim, fiyat hareketlerinden en fazla bu kesim etkilendiği için, ücret ve maaş artışlarının yanı sıra kira ve nafaka artışı gibi ayarlamaların da tüketici fiyat indeksi kullanılarak yapılıyor olması, tüketici fiyat indeksi kapsamında izlenecek mal ve hizmet sepetini belirlerken bu kesimin dikkate alınmasını gerektirir.

Öte yandan, tüketici fiyatları indeksinin gerek perakende fiyatların bölgeden bölgeye çok fazla değişkenlik göstermesi, gerekse işçi ve memur çalışanların daha çok şehirlerde bulunması sebebiyle şehirler için hesaplanması önerilmektedir. Kırsal kesimde, özellikle gıda fiyatlarının daha düşük olması yanında ekmek, yoğurt, süt, yumurta, salça, reçel vb. temel gıda maddelerinin evlerde hazırlanıyor olması da bu kesim açısından farklılık yaratmaktadır.

2003 bazlı indeks ise gelir grubu veya bölge ayırımına gidilmeksizin tüm ülke geneli için hesaplanan bir indeks olup, bütün bireylerin tüketimini dikkate almakta ve kent ve kırsal bölgeleri ile düşük gelir grupları ve yüksek gelir gruplarını aynı potada değerlendirmektedir. Dolayısıyla, bu özelliği 2003 indeksinin zayıf yönlerinden biri olarak nitelendirilebilir.

Bizce uygun olanı, özellikle ücretli veya maaşlı çalışanların yaşam standardını devam ettirebilmesi için gerekli olan harcama miktarındaki değişimleri ölçen bir tüketici fiyat indeksinin hesaplanmasıdır. Ayrıca, bu indeksin saydığımız gerekçeler sebebiyle tüm ülke için değil alt bölgeler için hesaplanması gerekir. Tüm ülkedeki fiyat değişimlerini göstermek üzere ise ülke geneli için tüketici fiyat indeksi hesaplanabileceği gibi, ülke genelinde derlenen fiyatlardan hareketle hesaplanan üretici fiyat indeksinden de yararlanılabilir.

Diğer yandan, özellikle akademik çalışmalarda serileri reel hale getirmek amacıyla sıkça kullanılan uzun süreli bir sabit esaslı indekse ihtiyaç duyulmaktadır. Bunun için, belirli bir yılı temel alan indeks, daha sonra yeni indeksler geliştirilse bile,

hesaplanmaya ve yayınlanmaya devam edilmelidir. Araştırmacılara esas dönem değişikliği yapma olanağı tanıyacağından, sabit esaslı indeks hesabında fiyat ortalamalarının geometrik ortalama alınarak yapılması da tercih edilmelidir.

Sabit esaslı indekste mal ve hizmet sepeti ve madde ağırlıkları sabit tutulmalı ve hesaplanan indeksin yalnızca fiyat değişimlerini ölçmesi sağlanmalıdır. Aksi halde, mal ve hizmet sepeti ile madde ağırlıklarının 2003 temelli indeksde olduğu gibi her yıl değişmesi indeksin zaman içinde karşılaştırmalı olarak yorumlanabilme olanağını ortadan kaldıracaktır.

Sonuç olarak, Türkiye İstatistik Kurumu'nun ekonomik yaşamda çok büyük rolü olan tüketici fiyat indekslerine daha fazla önem vermesi ve indeksleri çok çeşitli olan kullanım amaçlarına uygun biçimde hesaplaması gerekmektedir.

Son Notlar

- ¹ SERPER, Özer., **Uygulamalı İstatistik 1**, Genişletilmiş 3. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1996, sf.218.
- ² Tüketici Fiyatları İndeksi ve Üretici Fiyatları İndeksi, **Sorularla İstatistikler Dizisi**, Devlet İstatistik Enstitüsü Yayını, Şubat 2005, sf.25,
- ³ Ülkemizde Fiyat İndekslerinin tarihçesi ile ilgili olarak bakınız (çevrimiçi) <http://www.dic.gov.tr/istDogusu.htm>, 13.12.2007.
- ⁴ Tüketici Fiyatları İndeksi ve Üretici Fiyatları İndeksi, a.g.e., sf.15.
- ⁵ CILLOV, Haluk; **İktisadi Olaylara Uygulanan İstatistik Metodları**, 6. Baskı, İ.Ü. Yayın No: 3801, Fakülte Yayın No: 545, İ.Ü. Basımevi ve Film Merkezi, İstanbul, 1993, sf.8-9, (Çevrimiçi) http://www.ekodialog.com/Konular/1994_krizi.html, 04.01.2008.
- ⁶ TİRYAKİ, Tolga., "Cari İşlemler Hesabına Çeşitli Yaklaşımlar, Sürdürülebilirlik ve Türkiye Örneği", Temmuz 2002, TCMB Araştırma Genel Müdürlüğü Çalışma Tebliği, (Çevrimiçi) <http://www.tcmb.gov.tr/research/work/wp9.pdf>, 04.01.2008.
- ⁸ ÇEPNİ, Elif., **Ekonomik Göstergeler ve İstatistikler Rehberi**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2005, sf.74.
- ⁹ Tüketici Fiyatları İndeksi ve Üretici Fiyatları İndeksi, a.g.e., Devlet İstatistik Enstitüsü Yayını, Şubat 2005, sf.16.
- ¹⁰ SERPER, Özer., a.g.e., sf.218.
- ¹¹ Tüketici Fiyatları İndeksi ve Üretici Fiyatları İndeksi, a.g.e., sf.16.
- ¹² Tüketici Fiyatları İndeksi ve Üretici Fiyatları İndeksi, a.g.e., sf.16.
- ¹³ Toptan Eşya ve Tüketici Fiyatları İndeksi, **Sorularla İstatistikler Dizisi 2**, Devlet İstatistik Enstitüsü Yayını, Yayın No:2016, Ankara, Mayıs 1997, sf.5.
- ¹⁴ Tüketici Fiyatları İndeksi ve Üretici Fiyatları İndeksi, a.g.e., sf.23.
- ¹⁵ SERPER, Özer., a.g.e., sf.218-219.
- ¹⁶ ŞENESEN, Ümit., **Betimleyici Sorgulayıcı İstatistik**, İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesi Matbaası, İstanbul, 1998, sf. 140-145.
- ¹⁷ (Çevrimiçi) http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?tb_id=23&tb_adi=Yoksulluk%20Analizleri&ust_id=7, 04.01.2008.
- ¹⁸ "TÜİK Rakamları Şaşırdı", **Milliyet Gazetesi**, Ekonomi Sayfası, 9 Ocak 2007, (Çevrimiçi) <http://www.milliyet.com.tr/2007/01/09/ekonomi/eko.html>, 05.01.2008; (Çevrimiçi) <http://www.acar-com.tr/print/hb.asp?NewsID=23278>, 05.01.2008.
- ¹⁹ (Çevrimiçi) http://www.turkis.org.tr/source.cms.docs/turkis.org.tr.ce/docs/filo/Aclik_ve_Yoksulluk_2007.pdf, 04 01 2008.
- ²⁰ 2003 Tüketici Fiyat İndeksi hesabında kullanılan mal ve hizmet sepeti Ek 1'de verilmiştir. Kaynak: (Çevrimiçi) <http://www.tuik.gov.tr/tufeapp/Baz3.do?BAZ=2003>, 04 01 2008. Ayrıca, bir önceki indeks olması sebebiyle karşılaştırma yapılabilmesi için 1994 Tüketici Fiyat İndeksinin mal ve hizmet

- sepeti de Ek 2'de gösterilmiştir. Kaynak: (Çevrimiçi) <http://www.tuik.gov.tr/tufecapp/Baz3.do?BAZ=1994>, 04.01.2008
- 21 Tüketici Fiyatları İndeksi ve Üretici Fiyatları İndeksi, a.g.e., sf. 15.
- 22 Tüketici Fiyatları İndeksi ve Üretici Fiyatları İndeksi, a.g.e., sf.22.
- 23 GÜVEN AKYARLI, Ayşegül., **Hürriyet Gazetesi**, 1 Ocak 2008, sf. 26.
- 24 Tüketici Fiyatları İndeksi ve Üretici Fiyatları İndeksi, a.g.e., sf.23.
- 25 ÇELİK, Ahmet Erhan, "SIM Kart ve Paket Turlar Enflasyon Sepetine Girdi", **Milliyet Gazetesi**, 15 Nisan 2004, (Çevrimiçi) <http://www.milliyet.com.tr/2004/04/15/ekonomi/aeko.html>, 05.01.2008; (Çevrimiçi) http://www.alomaliye.com/ekonomi/enflasyon_sepeti.htm, 05.01.2008
- 26 Hac maliyeti için, (Çevrimiçi) http://hac.diyanet.gov.tr/tercih_fiyat.pdf, 28.12.2007.
- 27 Hac kotası için, (Çevrimiçi) <http://www.lakvim.com.tr/2006710/10/gnblil.html>, 28.12.2007.
- 28 ÇEPNİ, Elif., a.g.e., sf.74.
- 29 ÇEPNİ, Elif., a.g.e., sf.75.
- 30 (Çevrimiçi) <http://www.milliyet.com/2005/01/07/ekonomi/eko02.html>, 05.01.2007.
- 31 (Çevrimiçi) http://www.indeksiletisim.com/hizmet_goster.asp?ID=630&hizmet_id=14, 04.01.2008.
- 32 KAYA, Muammer., "Sigara ve Ekonomi", (Çevrimiçi) <http://www.sigaram.com/toplum1.htm>, 04 01 2008.
- 33 (Çevrimiçi) <http://www.milliyet.com/2005/01/07/ekonomi/eko02.html>, 05.01.2007.
- 34 Tüketici Fiyatları İndeksi ve Üretici Fiyatları İndeksi, a.g.e., sf.18.
- 35 Tüketici Fiyatları İndeksi ve Üretici Fiyatları İndeksi, a.g.e., sf.34.
- 36 1994=100 indeksinin hesaplama yöntemi için bakınız: Toptan Eşya ve Tüketici Fiyatları İndeksi, a.g.e, sf.31.
- 37 (Çevrimiçi) <http://www.sabah.com.tr/2007/03/06/eko140.html>, 05.01.2008.
- 38 GÜRSES, Uğur, Haberleşeme Komedi, **Radikal Gazetesi**, 9 Nisan 2007, (Çevrimiçi) <http://213.243.28.21/haber.php?haberno=217904>, 5.12.2007.
- 39 Veriler için, (Çevrimiçi) http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?fb_id=17&ust_id=6, 04 01 2008.
- 40 2003 bazlı son indeksin kapsadığı ürün sepeti her yıl aralık ayında yenilendiğinden kapsanan madde sayısı ve madde içeriği her yıl değişmektedir. Bu sebeple, 2003 indeksinin kapsadığı madde sayısı ve içeriği bakımından çok çeşitli rakamlarla karşılaşmıştır.
- 41 Tüketici Fiyatları İndeksi ve Üretici Fiyatları İndeksi, a.g.e., sf.15.

KAYNAKÇA:

- CİLLOV, Haluk; **İktisadi Olaylara Uygulanan İstatistik Metodları**, 6. Baskı, İ.Ü. Yayın No: 3801, Fakülte Yayın No: 545, İ.Ü. Basımevi ve Film Merkezi, İstanbul,1993.
- ÇELİK, Ahmet Erhan, "SIM Kart ve Paket Turlar Enflasyon Sepetine Girdi", **Milliyet Gazetesi**, 15 Nisan 2004, Çevrimiçi: <http://www.milliyet.com.tr/2004/04/15/ekonomi/aeko.html>, 05.01.2008.
- ÇEPNİ, Elif., **Ekonomik Göstergeler ve İstatistikler Rehberi**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2005.
- GÜRSES, Uğur, "Haberleşeme Komedi", **Radikal Gazetesi**, 9 Nisan 2007, Çevrimiçi: <http://213.243.28.21/haber.php?haberno=217904>, 5.12.2007.
- GÜVEN AKYARLI, Ayşegül., **Hürriyet Gazetesi**, 1 Ocak 2008., sf.26.
- KAYA, Muammer., "Sigara ve Ekonomi", 04.01.2008, Çevrimiçi: <http://www.sigaram.com/toplum1.htm>, 04.01.2008.
- SERPER, Özer., **Uygulamalı İstatistik 1**, Genişletilmiş 3. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1996.
- ŞENESEN, Ümit., **Betimleyici Sorgulayıcı İstatistik**, İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesi Matbaası, İstanbul, 1998.
- TİRYAKİ, Tolga., "Cari İşlemler Hesabına Çeşitli Yaklaşımlar, Sürdürülebilirlik ve Türkiye Örneği", Temmuz 2002, TCMB Araştırma Genel Müdürlüğü Çalışma Tebliği, Çevrimiçi: <http://www.tcmb.gov.tr/research/work/wp9.pdf>, 04.01.2008.

Toptan Eşya ve Tüketici Fiyatları İndeksi, Sorularla İstatistikler Dizisi 2, Devlet İstatistik Enstitüsü Yayını, Yayın No:2016, Ankara, Mayıs 1997.
Tüketici Fiyatları İndeksi ve Üretici Fiyatları İndeksi, Sorularla İstatistikler Dizisi, Devlet İstatistik Enstitüsü Yayını, Ankara, Şubat 2005.

- <http://www.die.gov.tr/istDogusu.htm>, 13.12.2007.
http://www.ekodialog.com/Konular/1994_krizi.html, 04.01.2008.
<http://www.tcmb.gov.tr/research/work/wp9.pdf>, 04.01.2008.
http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?tb_id=23&tb_adi=Yoksulluk%20Analizleri&ust_id=7, 04.01.2008.
<http://www.milliyet.com.tr/2007/01/09/ekonomi/aeko.html>, 05.01.2008;
<http://www.acar.com.tr/print/hb.asp?NewsID=23278>, 05.01.2008.
http://www.turkis.org.tr/source.cms.docs/turkis.org.tr/cc/docs/file/Aclik_ve_Yoksulluk_2007.pdf, 04.01.2008.
<http://www.tuik.gov.tr/tufeapp/Baz3.do?BAZ=2003>, 04.01.2008.
<http://www.tuik.gov.tr/tufeapp/Baz3.do?BAZ=1994>, 04.01.2008.
<http://www.milliyet.com.tr/2004/04/15/ekonomi/aeko.html>, 05.01.2008;
http://www.alomaliye.com/ekonomi/enflasyon_sepeti.htm, 05.01.2008
http://hac.diyancet.gov.tr/tercih_fiyat.pdf, 28.12.2007.
<http://www.takvim.com.tr/2006710/10/gnblil.html>, 28.12.2007.
<http://www.milliyet.com/2005/01/07/ekonomi/eko02.html>, 05.01.2007.
http://www.indeksiletisim.com/hizmet_goster.asp?ID=630&hizmet_id=14, 04.01.2008.
<http://www.sigarabm.com/toplum1.htm>, 04.01.2008.
<http://www.sabah.com.tr/2007/03/06/eko140.html>, 05.01.2008.
<http://213.243.28.21/haber.php?haberno=217904>, 5.12.2007.
http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?tb_id=17&ust_id=6, 04.01.2008
http://tuik.gov.tr/tufeapp/Madde_Fiyat_Rapor.do, 06.01.2008.

EK 1: 2003 TÜKETİCİ FİYAT İNDEKSİ MAL VE HİZMET SEPETİ

Kaynak: Çevrimiçi: [HTTP://WWW.TUİK.GOV.TR/TUFEAPP/BAZ3.DO?BAZ=2003](http://www.tuik.gov.tr/tufeapp/baz3.do?baz=2003), 04.01.2008.

2003 indeksi kapsamında fiyatı izlenen mal ve hizmet sepetinde yer alan maddeler herhangi bir sınıflamaya tabi tutulmamış hali ile elde edilebilmiş, bu sebeple sepette yer alan ürünlerin tasnifi bizim tarafımızdan gerçekleştirilmiştir.

Alkollü İçkiler: Bira alkollü, Rakı-yeni rakı, Şarap, Viski

Gıda: Antepfıstığı, Armut, ayran, asitli içecekler, Ay çekirdeği, Ayçiçek yağı, Ayva, Baharatlar, Bal, Banya, Bebek maması (toz karışım), Bezelye, Biber çarliston, Biber dolmalık, Biber sivri, Bisküvi, Bitki çayları, Buğday unu, Bulgur, Ceviz, Cips, çerez vb., Çay, Çilek, Çorbalar, Dana eti, Diğer bakliyat, Domates, Dondurma, Ekmek, Ekmek arası yiyecekler, Elma, Erik, Fasulye, Fındık, Gazoz meyveli, Gofret, Greyfurt, Hamburger sandviç tost vb., Hamur tatlıları, Havuç, Hazır çorbalar, Hazır hamur yufka vb. ürünleri, Hazır meyve ve sebze suları, Hazır yemekler mezeler, Ispanak, İkramlık çorbalar, Kabak, Kabak çekirdeği, Kabartma maddeleri, Kahve, Kakao, Kakaolu içecekler nesquick vb. toz, Karnabahar, Karpuz, Kavun, Kayısı, Kebaplar, Kek, Kesme şeker, Ketçap, Kiraz, Kola, Koyun eti, Kraker, Krem çikolata, Krem peynir, Kuru fasulye, Kuru soğan, Kuru üzüm, Kümes hayvanları-Tavuk, Lahana beyaz, Lahana kırmızı, Leblebi, Limon, Lokum, Maden suyu ve sodası, Makarna, Mandalina, Mantar, Margarın, Maydanoz, Mercimek, Mısırözü yağı, Muz, Neskafé, Nişasta, Nohut, Pastane fırın ürünleri, Patates, Patlıcan, Pekmez, Peynir- beyaz peynir-kaşar peyniri- tulum peyniri, Prısa, Pide lahmacun vb., Pirinç, Pirinç unu, Portakal sıkmalık, Puding, Reçel, Sakarat, Sakız, Salam, Sahatalık, Salça, Sarımsak kuru, Sebze konservesi, Semizotu, Sıcak içecekler, Sosis, Su, Sucuk, Süt, Şeftali, Şehriye, Şeker karamela vb., Tahıl gevrekleri, Tahin helvası, Tavuk yumurtası, Taze

balıklar, Tereyağı, Tereyağı- kahvaltılık, Toz şeker, Turp kırmızı, Tuz, Üzüm çekirdekli, Üzüm yaprağı, Yaş ve kuru pasta, Yerliştığı, Yeşil soğan, Yoğurt, Zeytin, Zeytinyağı

Giyim (Dikiş, Tamir ve Temizlik dahil) Harcamaları: Ayakkabı erkek , Ayakkabı kadın, Giyim Bebek çorabı, Bebek iç çamaşırı, Bebek pijaması, Bebek tulumu, Bornoz, Bot çocuk, Bot erkek, Bot kadın, Ceket çocuk için, Ceket erkek için, Çizme, Çorap çocuk için, Çorap erkek için, Çorap kadın için, Erkek kot mont, Eşarp başörtüsü, Eşofman, Eşofman çocuk için, Eşofman kadın için, Etek, Gömlek, Gömlek çocuk için, Gömlek kadın için, İç çamaşırı tek, İç çamaşırı tek çocuk için, İç çamaşırı tk kadın için, Kaban anorak tipi, Kaban anorak tipi çocuk için, Kaban çocuk için, Kaban erkek için, Kaban kadın için, Kadife kumaş, Karışım kumaşlar, Kazak, Kazak bluz kadın için, Kazak çocuk için, Keten kumaş, Kravat kemer, Manto, Mcfruşathk kumaş, Mont , Örgü yünü, Palto, Pamuklu kumaş, Pantolon çocuk için, Pantolon erkek için, Pantolon kadın için, Pantolon-cekete takım, Pardesü, Pijama ikili tk, Pijama ikili tk kadın için, Pijama ikili tk. çocuk için,

Spor Ayakkabı çocuk için, Spor Ayakkabı erkek için, Spor ayakkabı kadın için, Sweatshirt, Sweatshirt çocuk için, Takım elbise, Tayyör (etek-cekete), Terlik kadın, Tişört, Tişört çocuk için, Tişört kadın için, Yünlü kumaş, Giyim eşyaları kuru temizleme ücreti, Ayakkabı Tamiri Erkek, Elbise dikiş ücreti erkek, Elbise dikiş ücreti kadın,

Elbise tamir ücreti, Ayakkabı Tamiri Kadın

Eğitim: Anaokulu ücreti, Çocuk kitapları, kırtasiye malzemeleri (diğer), kitaplar (diğer), Eğitim Düzeyi belirlenemeyen eğitim programları, Kalem resim boyaları, Okul çantası, Okul defteri, Okul giysileri, Okul kitapları ve dergileri, Özel dersane oks hazırlık, Özel dersane ücreti, Özel ilk öğretim ücreti, Özel lise ücreti, Özel üniversite ücreti, Üniversite harcı, Yazım çizim kağıtları, Kres ve gündüz bakım evi

Sağlık: Ameliyat ücreti, Diğer sağlık ürünleri, Diş çekim ücreti, Diş dolgu ücreti, Doğum ücreti normal, Doğum ücreti sezeryan, Emar ücreti, Hastane yatak ücreti, İğneciye ödenen ücret, İlaçlar, İlk yardım aletleri, Kontakt lens, Laboratuvar tahlil ücretleri, Numaralı gözlük, Röntgen ücreti, Sağlık ile ilgili aletler, Ultrason ücreti, Uzman doktor muayene ücreti

Kişisel Temizlik ve Bakım Ürünleri: Elektrikli epilasyon aletleri, Deodorant, Elektrikli saç bakım aletleri, Erkek berberi, Hijyenik kadın başı, Kişisel bakım hizmetleri kadın için, Kadın berberi, Kağıt mendil, Makyaj malzemeleri, Pamuk, Bebek bezi, Parfümler, Sabun , Saç bakım ürünleri, Cilt ve vücut ürünleri, Traş malzemeleri, Tuvalet kağıdı, Tuvalet ve güzellik sabunu, Ağız ve diş bakım ürünleri, Misafir kolonyası

Ev Gereçleri ve Tamiri: Ampul, Battaniye, Cam,Cam ev eşyası, Çarşaf nevresim yastık kılıfı, Çatal-kaşık-bıçak vb., Çelik mutfak eşyaları, Diğer elektriksiz ev aletleri, Dikiş ipliği, Ev tekstili için dantel nakış vb. malzeme, Florasan lamba, Halı, Kağıt sofa malzemeleri, Kanepe ve divan, Kapı dolap pencere ve aksesuarlar ve malzemeler, Oturma odası tk, Pencere, Perdelik kumaş, Pil, Plastik ev mutfak eşyası, Porselen ev eşyası, Radyatör, Saklama muhafaza ve pişir. Yön. Malz., Sehpa, Sıhhi Teçhizat, Soba, Soba vb. aksesuar ve malzemeleri, Teflon mutfak eşyası, Tek masa, Tek sandalye, Tül kumaş, Uyku seti çift kişilik, Yastık, Yatak bazası, Yatak çift kişilik, Yatak odası tk, Tül kumaş, Yatak örtüsü, Yatak tek kişilik, Yemek odası tk, Yer Ve Duvar Döşemesi, Yorgan çift kişilik, Havlu, Bahçe ve dış mekan malzemeleri, Telefon ekipmanları, Telefon onarımı, Telefon yedek parçaları, Oyuncak taşıt araçları, şemsiye, seyahat malzemeleri, Fotoğraf makinesi film ücreti, tüp, Tüp ücreti 2-piknik tüpü, Tüp ücreti 1-12 kg.

Dayanıklı Tüketim Malları (her türlü elektrikli ev gereci dahil) ve tamiri: Fotoğraf makinesi, Aspiratör, Bulaşık makinesi, Biliangöz ocağı, Çamaşır makinesi, Diğer elektrikli küçük ev aletleri, Elektrikli kesici vb. aletler, Elektrikli küçük ev aletleri, Elektrikli su ısıtıcıları, Elektrikli süpürge, Fırın, Fırınlı ocaklar, Film kayıt vb gösterici cihazlar, Kamera , Kombi, Müzik seti, No-frost buzdolabı, Normal buzdolabı, Şofben, Ev aletleri tamiri malzeme işçilik, Televizyon, Termosifon, Ütü, MP3 çalar,DVD Player, Cep telefonu

Haberleşme: Cep telefonu görüşme ücreti, Mektup gönderme ücreti, PTT koli gönderme ücreti, Telefon aboneliğine ilişkin ücret, Telefon görüşme ücreti milletler arası, Telefon görüşme ücreti sabit hattan gsm, Telefon görüşme ücreti şehiriçi, Telefon görüşme ücreti şehirlerarası, Telefon kart ücreti, Kargo ücreti

Ev Temizlik Ürünleri Ve Bakım Harcamaları: Badana ve boyalar, Gündelikçi ücreti, Halı ve kilim temizleme, Bulaşık için temizlik malzemesi, Bulaşık için temizlik ve bakım ürünleri, Çamaşır için temizlik ve bakım ürünleri, Her türlü ev temizlik malzemesi, Hijyenik zeminler için temizlik ve bakım ürünleri

Bilgisayar ve İnternet: Bilgisayar Disket, cd, vcd vb. boş, Bilgisayar ekipmanları, İnternet ücreti, Bilgisayar masatüstü, Modem ADSL, Printer

Ulaşım Harcamaları: Belediye otobüs ücreti, Dolmuş ücreti, Köprü geçiş ücreti, Metro ücreti, Otoban geçiş ücreti, Otobüs ücreti şehirler arası, Taksi ücreti şehir içi, Tren ücreti (banliyö), Tren ücreti (şehirlerarası), Uçak ücreti, Vapur ücreti şehir hatları, Otopark ücreti, Servis ücreti, Nakliye ücreti şehir içi

Elektrik, Su, Doğalgaz faturaları ve Doğalgaz abonman ücreti

Otomobil: Otomobil, Otomobil dizel, Araba ile ilgili temizlik ve bakım ürünleri, Araba kiralama ücreti, Araba Motoryağları, Araç yedek parça ekipmanları,

Araçları tamir ve bakıma ödenen ücretler (malzeme ve işçilik), Ulaşım araçları ile ilgili işlemler

Şans Oyunları: Piyango bileti, Sayısal loto, At yarışı, İddaa, Şans topu

Tütün ve Tütün Mamulleri: Tütün, Maltepe sigarası, Marlboro sigarası, Monte Carlo sigarası, Parliament sigarası, Samsun sigarası, Tekel 2001 sigarası, Winston sigarası

Sigorta Harcamaları: Sağlık sigortası ödemeleri, Araçlara ilişkin sigorta ücreti, Yangın hırsızlık ve diğer afetler için sigorta

Turizm Harcamaları: Yurt dışı kültür amaçlı turlar, Yurt içi 1 hafta ve daha fazla süreli turlar,

Yurt içi hafta sonu turları, Yurt kamp misafir vb konaklama hizmetleri, Otel ücreti, Hacca gidiş ücreti

Sinema, Tiyatro, Spor, Eğlence Harcamaları: Sinema, tiyatro, Spor müsabakalarına giriş ücreti, Spor ve eğlence araçları, Sportif faaliyetler için ödenen ücretler, Diğer kültürel ve sanatsal faaliyetler, müzik aletleri, kaseti (dolü), kablolu TV yayın hizmetleri, gazete, magazinler ve dergiler, Bisiklet

Isınma Giderleri: Kalorifer yakıt ücreti, Kömür ücreti, Odun ücreti

Yakıt: LPG, benzin, mazot

Kira Harcaması: Gerçek Kira

Çeşitli Hizmetler: Banka ile para havale/çekme ücreti, Dokümantasyon için ödenen ücretler,

Resmi evraklarla ilgili hizmetler, Film tabetme ücreti, Resim çekirme ücreti, Şoför eğitim kurs ücreti, Veteriner ücreti, Görsel işitsel veri işleme araçları tamiri işçilik, Görsel işitsel veri işleme araçları tamiri malzeme ve işçilik

Diğer: Atık Çöp, Mücevher-altın

EK 2: 1994 TÜKETİCİ FİYAT İNDEKSİ MAL VE HİZMET SEPETİ

Kaynak: Çevrimiçi: <http://www.tuik.gov.tr/tufcapp/Baz3.do?BAZ=1994>, 04.01.2008.

2003 indeksi kapsamında fiyatı izlenen mal ve hizmet sepetinde yer alan maddeler herhangi bir sınıflamaya tabi tutulmamış hali ile elde edilebilmiş. bu sebeple sepette yer alan ürünlerin tasnifi bizim tarafımızdan gerçekleştirilmiştir.

Alkollü İçkiler: Bira 1-özel, Bira 2. tekel, Cin1, Cin 2, Rakı yeni rakı 35cl, Rakı yeni rakı 70cl, Şarap 1. özel, Şarap 2. tekel, Viski, Votka 1. 35 cl, Votka 2. 70 cl

Gıda: Alabalık, Antep fıstığı, Armut , Ay çekirdeği, Ayçiçek yağı, Ayran paket, Ayva, Baharat karabiber, Baharat kırmızı pul biber, Bakla, Bal, Balık tuma, Barbunya taze, Bebek maması, Belediye ekmeği, Beyaz peynir 1. tam yağlı, Beyaz peynir 2. orta yağlı, Bezelye, Bir bardak çay, Bisküvi 1. sade, Bisküvi 2. bebe, Börek, Buğday unu, Bulgur, Ceviz içi, Charleston biber, Çay-çaykur, Çay özel, Çikolata 1. baton, Çikolata 2. madlen, Çilek, Çinekop taze, Çorba 1. mercimek, Çorba 3. işkembe, Çorbalar, Çupra taze, Dana eti 1. kuşbaşı, Dana eti 2. kıyma, Dil taze, Dolma biber, Domates, Dondurma, Elma, erik, Fekî balık, Fındık içi, Gazoz -meyve suyu pet şişede, Gazoz meyveli 2. tenke kutuda, Greyfurt, Gümüş taze, Hamburger, Hamsi taze, Hamur tatlıları 1. tulumba, Hamur tatlıları 2. baklava, Havuç, Hazır çorba, Ispanak, İstakoz , İstavrit taze, İzmarit taze, Kabak, Kabak çekirdeği, Kağıtlı şeker, Kahve, Kakao, Kalamar, Kalkan taze, Kalyoz, Karagöz taze, Karides taze, Karnabahar, Karpuz, Kaşar peyniri 1. eski, Kaşar peyniri 2. taze, Kavun, Kayısı, Kebab 1. döner, Kebab 2. Adana, Kcfa1 taze, Kepek ekmeği, Kerevit , Kesme şeker, Kılıç taze, Kiraz, Kola 1lt pet şişede, Kola 2. tenke kutu, Koyun eti 1. kemikli parça, Koyun eti 2.kıyma, Kuru barbunya, Kuru fasulye,

Kuru incir, Kuru kayısı, Kuru pasta, Kuru soğan, Kuru üzüm, Lagos taze, Lahana, Leblebi, Levrek taze, Limon, Liffer taze, Maden suyu ve sodası, Makarna , Mandalina, Mantar, Margarin 1. paket, Margarin 2. kase, Marul-kıvrıcık, Maydanoz, Mercimek kırmızı, Mercimek yeşil, Mersin taze, Meyve suyu 1. 200 ml, Meyve suyu 2. 1 lt, Mezgiti taze, Mısırzüü yağ, Midye taze, Muz, Neskafe, Nohut, Normal ekme, Palamut

taze, Pastırma, Patates, Patlıcan, Pavurya, Fırasa, Pide 1. peynirli, Pide 2. kıymalı, Pirinç 1 barsani, Pirinç 2. baldo, Pirinç unu, Poğaç, Portakal, Reçel, Sakatat 1. karaoğ, Sakatat 2. işkembe, Salam Macar, Salamura üzüm yaprağı, Salatalık, Salça, Sandviç, Sardalye taze, Sarımsak, Sazan taze, Sebze konservesi 1. taze fasulye, Sebze konservesi 2. bezelye, Semizotu, Sıcak yemek 1. et yemeği, Sıcak yemek 2. kuru fasulye, Sıcak yemek 3. pilav, Sivri biber, Soğuk yemek 1. yaprak sarma, Soğuk yemek 2. ciğer, Sosis, Su, Sucuk, Süt, Şeftali, Şehriye, Tahin helvası kakaolu, Tahin helvası sade, Taranca, Tavuk eti 1- bütün, Tavuk eti 2.but, Taze bamya, Taze fasulye, Tekir taze, Tereyağı, Tirsı taze, Torik taze, Tost, Toz şeker, Turp, Tuz, Uskumru taze, Üzüm, Van gölü balığı, Yaş pasta, Yayın taze, Yer fıstığı, Yeşil soğan, Yoğurt, Yufka, Yumurta, Zargana taze, Zeytin siyah, Zeytin yağı, Zeytin yeşil

Giyim ve Aksesuarları (temizlik ve dikiş ücreti dahil): Cüzdan deri erkek, Cüzdan deri kadın, Ayakkabı 1- bağcıklı erkek, Ayakkabı 1- deri çocuk ayakkabı 2- mokasen çocuk. Ayakkabı 1-kapalı kadın, Ayakkabı 2-mokasen erkek, Ayakkabı 2-mokasen kadın, bakım Elbise temizleme ücreti 1-dar etek, bakım Elbise temizleme ücreti 2- erkek takım, bakım Erkek ayakkabı tamiri, bakımı, Kadın ayakkabı tamiri, Basma, Bebek iç çamaşırı 1. dış zabin, Bebek iç çamaşırı 2. body, Bebek pijaması 1. penye, bebek pijaması kadife veya b. , Giyim Bebek tulumu 1. kadife, Giyim Bebek tulumu 2. penye, Bluz 1. ipeklı kumaş uzun kol, Bluz 2. viskon kumaş uzun kol, Bot çocuk, Bot kadın, Çorap 1. yünlü erkek, Çorap 1. yünlü kılıtohu, Çorap 1.naylon, Çorap 2. merserize erkek, Çorap 2. soket kadın, Çorap 2. yünlü, Çorap 3. merserize çocuk, Erkek deri kemer, Erkek takım elbise dikiş ücreti, Eşarp 2-yün, Eşofman 1. penye çocuk, Eşofman 1. penye erkek, Eşofman 2. sentetik çocuk, eşofman 2-sentetik erkek, Gömlek 1. uzun kol terilen çocuk, Gömlek 2. kısa kol terilen çocuk, Gömlek kısa kollu terikoton erkek, Gömlek uzun kollu terikoton erkek, Gömlek uzun kollu yünlü erkek, İç çamaşırı 1. takım kadın, İç çamaşırı 1. fanila takım erkek, İç çamaşırı 1.fanila çocuk, İç çamaşırı 2. atlet takım erkek, İç çamaşırı 2. külot çocuk, İç çamaşırı 2. sütyen, İpek kumaş ithal, İpek kumaş suni, Kaban çocuk, Kaban erkek, Kaban kadın, Kadın tayyör dikiş ücreti, Kadife kumaş, Kaput bezi, Kazak çocuk, Kazak erkek, Kazak kadın, Keten kumaş, Manto kadın, Mont 1.derı kadın, Mont 2. kot kadın, Mont anorak çocuk, Mont deri erkek, Mont pamuklu kumaştan çocuk, Mont yünlü erkek, Örgü yünü 1-moher, Örgü yünü 2-orlon, Palto erkek, Pantolon 1.gabardın kadın, Pantolon 2. kot kadın, Pantolon tamir ücreti, Pardedü erkek, Pardedü kadın, Pazen, Pijama 1. penye erkek, Pijama 2 poplin erkek, Pijama çocuk, Pijama kadın, Poplin kumaş, Spor ayakkabı 1- keten kadın, Spor ayakkabı 1-keten çocuk, Spor ayakkabı 1-keten erkek, Spor ayakkabı 2- deri çocuk, Spor ayakkabı 2-deri erkek, Spor ayakkabı 2-deri kadın, Takım elbise kışlık erkek, Takım elbise yazlık erkek, Tayyör 1. gabardın kadın, Tayyör 2. keten kadın, Tek ceket çocuk, Tek ceket kışlık erkek, Tek ceket yazlık erkek, Tek etek 1.gabardın kadın, Tek etek 2. keten kadın, Tek pantolon 1. kot çocuk, Tek pantolon 1.gabardın çocuk, Tek pantolon gabardın erkek, Tek pantolon terilen erkek, Terilen kumaş, Terlik erkek, Terlik kadın, T-shirt çocuk, T-shirt erkek, T-shirt kadın, Yün kumaş 2 kalın tayyör yünlü, Yün kumaş 3-erkek ef. Yün, Yün kumaş 4-erkek elb.yün. ser., Yün kumaş 1-kadın tayyör

Eğitim: Defter 1. normal boy, Defter 2. harita boy, Kırtasiye 1. kağıt, Kırtasiye 2. selobant, Kırtasiye 3.uhu, Kırtasiye 4. kalem ucu, Resim boyaları 1. kuru boya, Resim boyaları 2. sulu boya, Kurs ücreti, Kurşun kalem, okul çantası, okul dergileri, okul kitabı 1. ilkokul, okul kitabı 2. ortaokul, okul önlüğü 1. erkek çocuk, okul önlüğü 2. kız çocuk, Özel lise ücreti, Türkçe sözlük, Üniversite harcı, Kreş-anaokulu ücreti

Sağlık: Ameliyat ücreti 1. devlet hast., Ameliyat ücreti 2.özel hast., Diş ücreti 1.devlet hast , çekim, Diş ücreti 2.devlet hast. Dolgu, Diş ücreti 3. özel hast çekim, Diş ücreti 3-özel muayenehane çekim, Diş ücreti 4. özel hast. Dolgu, Diş ücreti 5. muayenehanede çekim, Diş ücreti 6. muayenehanede dolgu, Doğum ücreti 1. devlet hast., Doğum ücreti 2. özel hast., Doktor muayene ücreti 1. üniv. Hast.,Doktor muayene ücreti 2. devlet hast.,Doktor muayene ücreti 3-özel hastane, Doktor muayene ücreti 4. muayenehane, Doktor muayene ücreti 5. poliklinik, Hastane yatak ücreti 1. devlet, Hastane yatak ücreti 2. özel, Hastane yatak ücreti 2-özel hastane, İğneciye ödenen ücret 1. devlet hast., İğneciye ödenen ücret 2. poliklinik, İlaçlar 1. ağır kesici, İlaçlar 2- enfeksiyona karşı, İlaçlar 3-vitamin, İlaçlar 4. solunum yolları, İlaçlar 5. sinir sistemi, Laboratuar tahlil ücreti 1. devlet hast., Laboratuar tahlil ücreti 2. poliklinik, Laboratuar tahlil ücreti 2-özel hastane kan, Laboratuar tahlil ücreti 4-özel laboratuar kan, Numaralı gözlük 1. gözlük camı, Numaralı gözlük 1. gözlük camı, Numaralı gözlük 2. gözlük çerçevesi, Röntgen ücreti 1- devlet hastanesi, Röntgen ücreti 2. muayenehanede, Tomografi ücreti 1. özel hast., Tomografi ücreti 2. devlet hast., Yarabantı, Numaralı gözlük 2. gözlük çerçevesi, Röntgen ücreti 1- devlet hastanesi, Röntgen ücreti 2. muayenehanede, Tomografi ücreti 1. özel hast., Tomografi ücreti 2. devlet hast., Yarabantı

Kişisel Bakım ve Temizlik: Diş macunu, Erkek berberi, Hamam ücreti, Hijyenik kadın bağı, Kadın berberi, Kolonya, Makyaj malzemesi 1. ruj, Makyaj malzemesi 2. oje, Sabun 1. yeşil,

Sabun 2- beyaz, Saç boyası, Şampuan 1. şampuan, Şampuan 2. saç kremi, Traş malzemeleri 1. permatik, Traş malzemeleri 2. traş kremi, Tuvalet kağıdı, Tuvalet sabunu 2, 3, 5'li, Tuvalet sabunu tekli, Deodorant, Diş fırçası, Kağıt mendil, Bebek bezi 1. naylon, Bebek bezi 2. kağıt, Bebek pudrası

Ev Gereçleri ve Onarım Ücretleri: Anahtar yaptırma ücreti, Ampul, Ayakkabı boyası, Battaniye 1-tek kişilik, Battaniye 2-çift kişilik, Cam alım ücreti, Cam ev eşyası 1. çay bardağı, Cam ev eşyası 2. su bardağı, Cam ev eşyası 3. borcam tencere, Çelik mutfak eşyası 1. düdüklü tencere, Çelik mutfak eşyası 1. tencere, Çelik mutfak eşyası 2. tencere, Çelik mutfak eşyası 3. tava, Çelik mutfak eşyası 4. çaydanlık, Çelik mutfak eşyası 5. kaşık, Çelik mutfak eşyası 6. çatal, Çelik mutfak eşyası 7. bıçak, Ev gereci Çelik mutfak eşyası 8. çay kaşığı, Dikiş ipliği 2-naylon,

Döşemelik kumaş, Florasan lamba, Halı, Havlu 1. el yüz havlusu, Havlu 2-banyo, Hurç, Kanepe ve divan, Kibrit 1. özel , Kibrit 2. tekel, Kilit, Kristal 1. su bardağı, Masa örtüsü 1-kumaş, Musluk, Nevresim takımı 1-tek kişilik, Nevresim takımı 2- çift kişilik, Oturma Odası takımı 1-modern, Oturma odası takımı 2-klasik, Pamuk, Perde, Pili 1. orta boy, Pili 2. kalem boy, Plastik ev eşyası 2. çöp sepeti, Plastik mutfak eşyası 1. su kovası, Porselen ev eşyası 1. yemek takımı, Porselen ev eşyası 2. yemek tabağı, Kağıt peçete, Radyatör,Şehpa takımı,Soba 1. katalitik,Soba 2. kömür,Soba borusu,tamiri Cam taktırma ücreti, Tek sandalye,

Telefon makinesi, Termos, Tornavida, Tül 1-desenli, Tül 2-düz, Ütü masası, Yastık, Yatak odası takımı 1-modern,Yatak odası takımı 2- klasik,Yemek odası takımı 1-modern, Yemek odası takımı 2-klasik, Yer döşemesi, Dantel ipi 1- merserize, Dantel ipi 1-yumak 3 kat, Dantel ipi 2- yumak 6 kat, Çocuk oyuncakları 1. lego, Çocuk oyuncakları 2. atari, seyahat malzemesi-valiz, Süpürge çalı, Patiska 1- en 90-100 cm, Patiska 2-en 140-150 cm, Patiska 3-en 220-240 cm, Tüp ücreti 1-12.kg, 2-piknik tüpü

Dayanıklı Tüketim Malları ve Tamiratı: Termosifon, Saç kurutma makinesi, Ütü, Dikiş makinesi 1. singer, 2- Beko, fotoğraf makinesi, Kamera , fritöz, Tamiri Buzdolabı tamiratu, Bulaşık makinesi 1-ocaklı, Bulaşık makinesi 2. normal, Buzdolabı 1.tek kapılı, Buzdolabı 2. çift kapılı, Buzdolabı 3. derin don.,Çamaşır makinesi 1. tek su girişli, Çamaşır makinesi çift su girişli, Elektrikli mini fırın, Elektrikli traş makinesi, Fırınlı ocak, Bütangaz ocağı, Mikser, Mutfak robotu, Müzik seti, TV bakım tamiri, Süpürge elektrikli 1. Arçelik, Süpürge elektrikli 2. Arçelik, Şofben, Tost makinesi 1. Arçelik, Tost makinesi 2. Rowenta, TV 155 ekran , TV 2. 37 ekran

Haberleşme: Kartlı telefon görüşmesi, Kontörlü telefon görüşmesi, Mektup gönderme ücreti 1.normal ve yurt içi, Mektup gönderme ücreti 2. acele posta, PTT koli gönderme ücreti, Telefon abonman ücreti, Telefon jeton ücreti, Telefon tahsis ücreti

Ev Temizlik ve Bakım Giderleri: Boya badana ücreti, Boya malz. Boya ücreti, Gündelikçi ücreti, Kireç çözücü, Mekanik temizlik deterjanı 1.toz, Mekanik temizlik deterjanı 2. sıvı, Sinek ilacı, Yumuşatıcı, Bulaşık deterjanı 1. krem, Bulaşık deterjanı 2. sıvı, Bulaşık deterjanı 3. bulaşık makinesi için, Bulaşık süngeri, Çamaşır deterjanı 1. otomatik makine için, Çamaşır deterjanı 2. normal makine için, Çamaşır suyu, Ev temizlik sabunu

Bilgisayar: Disk ve Disket

Ulaşım Giderleri: Belediye otobüs ücreti 2-öğrenci, Belediye otobüsü 1-tam bilet, Dolmuş ücreti minibüs, Köprü geçiş ücreti, Otoban geçiş ücreti, Servis ücreti okul için, Şehirler arası otobüs ücreti 3 güzergah, Şehirler arası tren ücreti 3 güzergah, Şehirlerarası vapur ücreti, Taksi ücreti, Tren ücreti banliyö, Uçak ücreti 1. İstanbul, Uçak ücreti 2. Adana, Uçak ücreti 2-İzmir, Vapur ücreti 1-şehir hatları, Vapur ücreti 2-deniz otobüsü, Nakliye ücreti, Otopark ücreti

Elektrik- Su – Doğalgaz Giderleri: Akarsu 1-0-10 m küpe kadar, Akarsu 2-11-20 m küpe kadar, Akarsu 3- 20 m küp üzeri, Elektrik ücreti, Doğalgaz ücreti

Otomobil: Araba aksesuar 1-patinaj, Araba aksesuarı 2-oto paspas, Araba kiralama ücreti,

Araba lastiği, Araba tamir bakım ücreti 1-balans, Araç tem. Ve bakım ücretleri 2-fren balatası

Araç yedek parça 1- buji, Araç yedek parça 2-akü, Motor Yağları, Otomobil 1. Renault, Otomobil 2.Tofaş, Otomobil 3.Opel, Otomobil 4. Ford

Şans oyunları: Spor toto, Millî piyango

Tütün ve Tütün Mamulleri: Tütün, Birinci, Bitlis, Bafra sigarası, Camel kısa, Maltepe sigarası filtreli kısa, Maltepe sigarası filtreli uzun, Marlboro filtreli kısa, Marlboro filtreli uzun, Parliament, Samsun sigarası filtreli kısa, Samsun sigarası filtreli uzun, Tekel 2000, Yeni harman

Sigorta Harcamaları: -

Turizm Harcamaları: Otel ücreti

Sinema- Tiyatro- Spor ve Eğlence Giderleri: Sinema, Tiyatro 1. devlet, Tiyatro 2. özel, Magazinler 1. aylık, Magazinler 2. haftalık, Kablolulu yayın, Müzik aletleri 1. flüt, Müzik aletleri 2. org, Kaset teyp kaseti 1. yerli, Kaset teyp kaseti 2. yabancı, Bilimsel ve edebi kitaplar, Spor müsabakası 1. futbol, Spor müsabakası 2. kapalı spor sahası giriş, Sporla ilgili aletler 1. futbol topu, Sporla ilgili aletler 2. pinpon topu, Futbol sahası kiralama ücreti, Gazete, Oyun aletleri 1. tavla, Oyun aletleri 2. satranç, Bisiklet 1-Bisan, Bisiklet 2- Bianchi

Yakacak ve Isınma Giderleri: Kalorifer yakıt ücreti, Kömür 1- ithal, Kömür 2- linyit, Odun

Yakıt: Benzin 1-süper, Benzin 2-normal, Mazot

Kira Harcaması: Gerçek kira, İzafi kira

Çeşitli Hizmetler: Cenaze masrafları, Film tabetme ücreti, Kameraya çekirme ücreti, Resim çekirme ücreti, Şoför eğitim kurs ücreti, Veteriner ücreti, Noter ücreti Film ücreti

Diğer: Gazyağı, Mücevher altın